

GOALBALL BİLGİ KLAVUZU

Спортски савез особа са инвалидитетом Београд

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

SUNUŞ

Spor İstanbul'un koordinatör olduğu ve Natator PK (Zagreb-Hırvatistan), Inspire (Malta) ve Sport Union for People With Disabilites Belgrade'ın (Sırbistan) da partner olduğu "Sport4All (Herkes İçin Spor)" projesi, Erasmus+ Kâr Amacı Gütmeyen Avrupa Spor Etkinliği Eylemi kapsamında 200.000€ bütçe olarak Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmiştir.

Projemizin amaçları:

- 1) Engelli çocuk ve gençlerin takım oyunlarına katılma, arkadaş edinme ve fiziksel aktivitelere katılımda yaşadıkları zorlukların azaltılmasına destek olmak,
- 2) Spora katılımın önündeki ekonomik, coğrafi, kültürel ve sosyal engellerin kaldırılmasına destek olmak,
- 3) Spor yoluyla sosyal içermeyi destekleyerek engelli bireylerin bedensel ve zihinsel olarak güçlenmelerini desteklemek,
- 4) Engelli çocuk ve gençlere uluslararası ortamda akranlarıyla takım halinde spor yapma olanağı sağlayarak özgüvenlerinin ve iletişim kurma becerilerinin gelişmesine destek olmak,
- 5) Engelli çocuk ve gençlerin ailelerini, spor koçlarını ve spor yöneticilerini kapsayan eğitim metotları ile paralimpik sporcu yetiştirme konusunda bir eğitim modeli oluşturmaktır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
1. Engellilik Tanımı ve Kavramı.....	2
2. Görme Engelliğin Oluş Nedenleri.....	3
3. Görme Engellilerin Genel Özellikleri	4
4. Görme Engelliliğin Tanımı ve Sınıflandırılması.....	5
5. Görme Engelli Bireylerde Fiziksel Uygunluk.....	6
6. Görme Engellilerde Spor.....	7
7. Görme Engellilerin Sportif Sınıflandırılması.....	8
8. Goalball Sporunun Görme Engelli Bireye Kazandırdıkları	8
9. Paralimpik Oyunlar ve Görme Engelliler	10
9.1. Atletizm	12
9.2. Bisiklet (Tandem)	12
9.3. Binicilik (Para Dresaj).....	13
9.4. Futbol (B1 ve B2-B3 Futbolu)	14
9.5. Kürek.....	15
9.6. Judo.....	15
9.7. Alp Kayağı.....	16
9.8. Yelken.....	17
9.9. Yüzme.....	18
9.10. Goalball	18
10. Goalball Sporunun Tarihsel Gelişimi	19
10.1. Goalball Saha Ölçüleri	19
10.2. Goalball Ekipmanları	21
10.2.1. Kale.....	21
10.2.2. Top.....	22
10.2.3. Göz Maskesi / Gözlük ve Kontakt Lensler.....	23
10.2.4. Formalar.....	23
10.3. Goalball Oyun Kuralları.....	24

10.3.1. Takım Oluşturma İle İlgili Kurallar.....	24
10.3.2. Maç Başlamadan Önceki Kurallar.....	25
10.3.3. Maç Başladıktan Sonraki Kurallar.....	26
10.3.4. Oyun İhlalleri İle İlgili Kurallar.....	33
10.3.5. Kişisel Penaltılar İle İlgili Kurallar	33
10.3.6. Takım Penaltıları İle İlgili Kurallar	36
10.3.7. Maç Sonundaki Kurallar	38
10.3.8. Maç Kâğıdını İmzalama ve İtiraz Etme İle İlgili Kurallar.....	40
11. Goalball'de Teknik ve Taktik Çalışmalar	41
11.1. Yer Bulma Çalışması	41
11.2. Topsuz Çalışmalar.....	43
11.3. Toplu Çalışmalar.....	44
11.4. Savunma Alanı Pozisyonları	47
11.5. Şut Çalışması.....	49
11.6. Goalball Oyununda Strateji.....	51
12. Görme Engelliler Sporunda Güvenlik Önlemleri	52
13. Çocukların Spora Yönlendirilmesinde Ebeveynin Rolü	53
13.1. Çocuğunuzun Bir Spor Dalı Seçmesi.....	54
13.2. Doğru Spor Dalını Seçmek	54
13.3. Çocuğa Bir Spor Program Belirlemek	56
13.4. Spora Başladıktan Sonra	56
13.5. Görme Engelliler Sporunda Ebeveynlere Öneriler	57
14. Görme Engelliler Sporunda Antrenöre Öneriler	58
15. Görme Engellil Bireylerin Spora Katılımında Spor Yöneticilerinden Beklentiler	59
KAYNAKLAR.....	61
ŞEKİLLER.....	64

GİRİŞ

Engel grupları içinde görme engelliler özel bir yere sahiptir. Görme engelli bireyler, görme işlevleri kapsam dışında tutulduğunda biyolojik olarak görme duyusuna sahip diğer engelli bireylerden farklı olmasalar da duyuşal ve sosyal gelişim olarak farklılık göstermektedirler. Dış dünyadan edinilen bilgilerin birçoğunu dokunma ve işitme duyuları aracılığı ile algılamak zorundadırlar. Engelli bireyler hayatlarının her bölümünde birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar. Karşılaşmış oldukları zorluklar sadece fiziksel ve çevresel zorluklar olmayıp baş etmeleri gereken en önemli zorluklardan birisi toplumsal ve bireysel ön yargılardır. Engelli bireyin bu zorluklarla baş etme duyusunu geliştirmede sporun etkinliği devreye girmektedir. Spor, engelli bireylerin fiziksel gelişiminin yanında ruhsal, duygusal ve sosyal açıdan da gelişmelerine katkı sağlaması gibi bireyin kişilerarası iletişimini ve toplumsal katılımını arttırarak, kişinin yaşam kalitesinin gelişmesini desteklemektedir.

Engelli bireylerin sosyalleşmesinde en önemli araçlardan biri spordur. Sporun psiko-sosyal katkılarının yanında, fizyolojik, fiziksel ve motorik olarak birtakım değişiklikler meydana getirdiği bilinmektedir. Görme engellilerin, erken çocukluk yaşlarında başlayan fiziksel ve motorik gelişim yetersizliğinin sporla en aza indirilebileceği düşünülmektedir. Görme engelli bireylerin görme duyusu ile ilgili yaşamış oldukları kısıtlılık, bu bireylerin dokunma ve işitme duyularını diğer engelli bireylerden çok daha fazla geliştirmiştir. Bu bireyler yaşamış oldukları sosyal çevrede diğer engel guruplarına göre farklı yaşam becerileri geliştirmek zorundadır.

Görme engellilerin bu özellikleri diğer engel gruplarına göre bir dezavantaj gibi görünse de onlara özgü bir spor dalı olan goalball içinde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Goalball, görme engelli bireylere duyarak, hissederek eşsiz bir mücadele fırsatı sunmaktadır. Goalball, görme engellilere zihinsel, bedensel, pedagojik ve sosyal açıdan önemli katkılar sağlamaktadır. Goalball, engelli bireylerin sosyalleşme süreçlerine katkı sağlamanın yanında hayatlarına bir anlam kazandırması açısından önemli bir psikolojik destek işlevi görmektedir. Goalball oynayan kişilerin görme derecesi ne olursa olsun hareket etmek, egzersiz yapmak, sportif aktivitelere katılmak bireye haz vermekte, hareket etmekten duyulan haz da bireyin yaşam motivasyonunu arttırmaktadır. Ayrıca goalball, görme engelli bireylerin spor yaparak kendi engel grubundaki insanlarla bir araya gelmesini sağlayarak, sporun temel amaçlardan biri olan sosyal etkileşim gibi önemli bir işlevi yerine getirmelerine imkân sağlamaktadır. Öte yandan spor aracılığı ile görme engelli bireyler, diğer engelli kişilerle sorunlarını aynı platformda paylaşma imkânı bulabilir ve bu da bireylerin kendisine karşı olumlu tutum geliştirmesine,

yaratıcılığının uyarılmasına, yalnızlık duygularının en aza inmesine, çevresinin genişlemesine ve daha onurlu bir yaşam sürmesine katkı sağlayabilir.

Bu projenin amacı, spor sektöründe faaliyet gösteren kurum, kuruluş, dernek ve STK temsilcileri, spor kulübü ve federasyonları, akademisyenler ve engelli bireylerin ailelerine görme engellilere özgü bir branş olan goalball sporu hakkında bir bilgi kılavuzu oluşturmaktır. Projenin genel amacı ise, görme engelli bireylerin yapmış olduğu goalball sporuna dikkat çekmek ve goalballü daha geniş kitlelere tanıtmaktır. Projenin başka bir amacı ise, görme engelli bireylerin ebeveynlerini de eğitime dâhil ederek, görme engelliler alanında çalışan beden eğitimi öğretmenlerine ve antrenörlere doğru eğitimlerin verilmesi ile goalball sporunun yaygınlaşmasına ve katılımcılar ve izleyiciler tarafından sevilmesine katkı sağlamaktır.

İBB Spor İstanbul'un koordinatörlüğünü yürüttüğü ve 2023 yılında hazırladığı "Sport4All (Herkes İçin Spor)" projesi, Avrupa Komisyonu tarafından Erasmus+ Kâr Amacı Gütmeyen Avrupa Spor Etkinliği Eylemi kapsamında kabul edilmiştir ve projenin diğer ortakları, Natator PK (Zagreb-Hırvatistan), Inspire (Malta) ve Sport Union for People With Disabilities Belgrade'ın (Sırbistan) kurumlarıdır. Bu kılavuz söz konusu projenin çıktılarından birisi olup, kılavuzun hazırlanmasının diğer bir amacı ise goalball sporunun uluslararası alanda tanıtılması, tüm ortak ülkeleri kapsayan bir goalball modülünün oluşturulması, modülün tüm Avrupa'da uygulanması ve literatüre yeni bir bilgi kılavuzunun eklenmesidir.

1. Engellilik Tanımı ve Kavramı

Dünyada engelli tanımı konusunda bir kavram kargaşası olduğu görülmektedir. Yapılan engelli tanımları ülkelere, yasalara, yönetmeliklere, örgütlere ve hatta kişilere göre farklılık göstermektedir. Her ülke, her örgüt, her yasa, her kurum ve her kişi engelliliğe bakış açısına ve yaklaşımına göre farklı engellilik tanımları yapmaktadır. Dolayısıyla ne kadar iyi bir tanım yapılırsa yapılsın, yapılan tanımın kaçınılmaz olarak bir eksiklik içerdiği düşünülmektedir. Ancak engellilik tanımının yapılmasının zorunlu olduğu hallerde, yapılan tüm tanımların tüm engellileri kapsayıcı ve engelli lehine yorumlanması gerektiği açıkça bilinmelidir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO-World Health Organization) hastalık sonuçlarına dayanan, sağlık yönüne ağırlık veren tanımlama yaparken, Birleşmiş Milletler (UN-United Nations) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO- International Labour Organization) toplumsal temelli bir yaklaşımla engellilik tanımı yapmaktadır.

Yapılan tüm bu evrensel tanımlardan yola çıkarak engel ve engelliği aşağıdaki gibi tanımlamak mümkündür.

Bireyin “doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi” olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıda yapılan tanım ve engellilik kavramı üzerinde yapılan akademik çalışmalar göstermektedir ki engellilik kavramı sağlık temelli yaklaşımdan, toplumsal temelli bir yaklaşıma doğru değişme eğilimindedir. Dolayısıyla engellilik ne tamamen medikal ne de tamamen sosyal bir kavram olarak ele alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında bireylerin yaşamış oldukları engel durumlarının etkileri göz önünde bulundurularak oluşturulacak dengeli yaklaşımlar önem kazanmaktadır. Dolayısıyla engellilik kavramının, zaman içerisinde evrimleşen bir durum olup, engelli bireyin çevresi, engelliliğin çeşidi ve boyutu ile etkilerinin farklılaştığı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bireyin erişemediği ortam, katılım sağlayamadığı aktivite ve kavramsal olarak önündeki engeller aşılamadığında, engellilik durumu yaşam sınırlayıcı bir sosyal olgu haline gelmektedir. Son yıllarda engellilik kavramı, sosyal ve sağlık bilimleri araştırmacıları tarafından, bireylerin bedenleri tarafından değil, toplum tarafından engellendikleri bir sosyal modele geçiş olarak tanımlanmıştır. Başka bir tanımda ise, “yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel etkenlere bağlı olarak, birey için normal olan bir işlevin yerine getirilememesi, tamamlanamaması ya da eksik kalmasıdır”. Eksik kalan işlev, bir aktiviteyle sınırlı olmayıp yaşantıyı oluşturan rollerden bir haline gelmektedir. Fiziki bir engel vücudun belli bir kısmını ilgilendirse de, etkisi o bölgeye sınırlı olarak kalmaz ve sonuçlarıyla o kişinin yaşamını, toplumun bütününe etkiler” şeklinde tanımlanmaktadır. Engellilik kavramında yaşanan bu değişim hukuki düzenlemelerle de engelli bireylere ilişkin toplumsal yaklaşım dikkate alınmaktadır. Bu hukuki düzenlemelerle birlikte kamu hizmeti sunanların sorumlulukları da arttırmıştır.

2. Görme Engelliğin Oluş Nedenleri

Görme engellilik çok farklı nedenler sonucu meydana gelebilmektedir. Bu nedenler arasında yaralanmalar, zehirlenmeler, tümörler, diyabet, glokom, katarakt, trahom, retina deklanman gibi göz hastalıkları yer alabilir. Bireylerin görme engelli olmasında en yaygın ve sık kullanılan nedenler; doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası meydana gelen nedenler olarak sıralanmaktadır.

Doğum öncesi nedenler arasında, aileden aktarılan genetik hastalıklar, annenin hamilelik öncesinde ve hamilelik döneminde geçirdiği ateşli ve bulaşıcı hastalıklar, annenin yaşamış

olduğu beslenme bozuklukları sayılabilir. Doğum sırasındaki nedenler ise, doğumun çeşitli nedenlerle geç ve güç olması, bebeğin doğum kanalında uzun süre kalması nedeniyle beynine yeterince oksijen gitmemesi, doğumun steril olmayan ortamlarda yapılması olarak sayılabilir. Doğum sonrasında engelliliğe neden olan sebepler arasında ise, dört yaşın altındaki çocuklarda görülen xerophthalmia (göz kuruluğu) hastalığı, “A” vitamini eksikliği, çocuğun geçirmiş olduğu ateşli hastalıklar (kızamıkçık, menenjit), keskin ve sivri uçlu oyuncaklar, mantar tabancası, tüfek ve diğer patlayıcı eşyalarla oynarken yaşanan kazalar, yanma, zehirlenme, elektrik çarpması, ev ve oyun kazaları sayılabilir.

3. Görme Engellilerin Genel Özellikleri

Görme engelli kişiler, görme yetisi eksikliğinden dolayı yüzüstü uzanmaktan, sürünmekten ve yuvarlanmaktan kaçınırlar. Oysa bu hareketler engelli bireyin fiziksel ve bedensel gelişimi için gereklidir. Bu yüzden özellikle engelli bireylerin bu hareketleri yapmaya oyunlar aracılığıyla özendirilmesi gerekir. Görme engelli bireylerin hareket özgürlüğü kazanırken karşılaştıkları bazı temel zorluklar bulunmaktadır. Özellikle bunlardan biri; yönlerle ilişkin olan kavramların ön, arka, üst, alt, sağ, sol gibi sıralanmasının mümkün olmamasıdır. Bu bireyler genellikle doğru bir eğitim alana kadar yönleri karıştırma eğilimindedirler. Görme engelli bireylerde bu durum yön oyun eğitimleri verilerek giderilebilir.

Yukarıda saymış olduğumuz durumlar haricinde görme engelli bireylerin diğer özelliklerini şu şekilde tanımlayabiliriz:

- ✓ Görme engelli bireyin kavramsal gelişiminin yanı sıra bilişsel kabiliyetlerinde gecikme görülmektedir.
- ✓ Soyut düşünmeyi gerektiren durumlarda başarısız olmaktadır.
- ✓ Görme engellilerin öğrenme güçlüğü yaşadıkları sorunlardan biri de alan kavramlarıdır.
- ✓ Dokunma duyusu aracılığı ile bulunduğu alana ilişkin bilgileri elde etmektedir.
- ✓ Diğer duyu organlarını kullanarak görme yetersizliğinden kaynaklanan eksiklikleri telafi etmeye çalışırlar.
- ✓ Görme engellilerin odaklanma, dikkat ve ince ayrıntıları fark etme yetenekleri gelişmiştir.
- ✓ Sosyal faaliyetlerde müzik ile yakından ilgilenirler.
- ✓ Zihinsel ve fiziksel gelişimlerinde sorun olmamasına karşın serbest hareket edebilme becerileri sınırlıdır.
- ✓ Görme engelli kişiler korunması gereken, ihtiyaç sahibi, acıyan ve çaresiz bir birey

olarak görülmemelidir.

✓ Görme engelli kişiler de diğer insanlardan farklı değildir. Diğer insanların sahip olduğu özelliklerin hepsi onlarda da bulunmaktadır. Görme engelli insanların da duyguları ve beklentileri bulunmaktadır.

✓ Farklı metotlarla aynı bilgileri ve aynı eğitimleri alabilirler. Aynı okulları, aynı işyerlerini, aynı caddeleri, aynı eğlence mekânlarını diğer insanlarla paylaşma noktasında bir engelleri yoktur. Aslında görme engelli kişinin diğer insanlardan farklı bir kişiliğe sahip olmadığı söylenebilir.

4. Görme Engelliliğin Tanımı ve Sınıflandırılması

Görme engelliliğin (kör ve az gören) yaygın kabul gören iki farklı tanımı vardır. Bunlardan biri yasal, diğeri eğitsel tanımlamadır. Yasal tanım tıp alanında çalışanlarca ve sosyal güvenlik kurumlarınca benimsenirken, eğitsel tanım görme engelliler için öğretim düzenlemelerinin planlanması sırasında kullanılmaktadır.

Yasal tanıma göre kör; tüm düzeltmelerle birlikte olağan görme gücünün 1/10'una yani 20/200'lük görme keskinliğine ya da daha azına sahip olan ya da görme alanı yirmi derecelik açıyı aşmayan kişilere denir. 20/200'ün anlamı, normal görme gücüne sahip bir kişinin 200 ayaklık (1 ayak: 0.3048 cm) uzaklıktan görebildiği bir şeyi, görme engelli kişinin ancak 20 ayaklık uzaklıktan ya da daha yakından görmesidir. Diğer bir deyişle, normal gören kişinin 6.1 metreden görebildiği büyüklükteki bir şeyi yaklaşık 60 cm. 'den ya da daha kısa bir uzaklıktan gören ya da hiç bir uzaklıktan göremeyen kişi, yasal tanıma göre kördür. Normal görme keskinliğine sahip olmakla birlikte ancak anahtar deliğinden ya da kapı aralığından bakıldığında görülebildiği kadarıyla görebilen kişi de kör olarak tanımlanır. Görüldüğü gibi, kör olarak tanımlanan kişi, nesneleri karaltılar halinde gören ya da nesnelerin bir bölümünü görebilen ya da nesneleri hiç göremeyen anlamına gelir.

Yasal tanıma göre az gören, tüm düzeltmelerle birlikte görme keskinliği 20/70 ile 20/200 arasında olan kişilere denilmektedir. Bunun anlamı, normal görme gücüne sahip bir kişinin 200 adım uzaklıktan görebildiği bir şeyi az gören kişinin ancak 70-20 adım arasındaki bir uzaklıktan görebilmesidir. Az gören çocuk çevresindeki nesneleri ancak yakınına giderek ya da gözüne getirerek kısmen fark eder, çevresine sanki kirli, buğulu ya da buzlu bir camın arkasından bakar gibi görebilmesi şeklinde olmaktadır.

Görme engelliliğin genel sınıflandırılması ise üç gruba ayrılarak incelenmektedir:

- ✓ Hiç görmeyenler,
- ✓ Az görenler,

✓ Görme yetersizliği olanlar,

Hiç Görmeyenler: Bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10'dan ve görüş açısı 20 dereceden aşağı olan, eğitim-öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanması mümkün olmayan kişidir.

Az Görenler: Bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10 ile 3/10 arasında olan ve özel bir takım araç ve yöntemler kullanmadan eğitim öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanması mümkün olmayandır.

Görme Yetersizliği Olanlar: Tüm düzeltmelere rağmen bireyin görmesindeki bozukluğun eğitim performansını olumsuz yönde etkilemesidir. Bu tanım az gören ve kör olan tüm bireyleri kapsamaktadır.

5. Görme Engelli Bireylerde Fiziksel Uygunluk

Fiziksel uygunluk, günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmek, yürüme, koşma, atlama, sekme, sıçrama, yakalama, fırlatma gibi motor becerileri yeterli bir şekilde ortaya koymak için gereklidir. Düzenli sporun, rekreasyonel ve fiziksel aktiviteye katılımın fiziksel ve psikolojik sağlığı korumada ve iyileştirmede pozitif etkilerinin olduğu bilinen bir gerçektir. Görme engelli bireylerin aktiviteye katılımlarının sınırlı olması, fiziksel uygunluk düzeylerinde zayıflık ve motor becerilerin gelişiminde sınırlılıklar olmasına neden olmaktadır. Beden eğitimi ve spor aktiviteleri yoluyla, görme engelli bireylerin ihtiyaç duyduğu günlük yaşam becerileri, oryantasyon hareketliliği, fiziksel uygunluk ve psikomotor becerileri geliştirilebilir. Görme engelli bireylerin fiziksel uygunluklarındaki eksikliğin görme engellilere özgü bazı problemlere neden olabildiği görülmektedir. Gören akranları ile karşılaştırıldıklarında görme engelli bireylerin kas kuvveti ve dayanıklılık performanslarında, gören akranlarına benzemelerine rağmen, kardiyovasküler dayanıklılıklarının ve aerobik kapasitelerinin gören akranlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Diğer engel gruplarından farklı olarak görme engelli bireyler, fiziksel uygunluk düzeylerinin gelişmesi için özel programların hazırlanmasına gereksinim duyarlar. Görme engelli bazı bireyler fiziksel olarak sınırlı aktivite düzeyine sahip olduklarından, bu bireylerde postür bozukluğu oluşabilir ve aşırı kilo alma eğilimi görülebilir. Bireylerin yaşamış oldukları bu fiziksel sınırlılık akciğer kapasitelerinin ve kas kuvvetlerinin zayıf olmasına da sebep olmaktadır. Bu durumdaki bireyler için uygulanacak olan düzenli fiziksel aktivite programları ile, bireylerin fiziksel uygunluk düzeyi gelişir bağımsız olarak hareket edebilme yeteneği kazanılır, bu da günlük yaşam için gerekli motor becerilerin gelişmesine katkı sağlar.

6. Görme Engelliler ve Spor

Engelliler açısından spor, fiziksel ve zihinsel sağlığı korumak ve geliştirmek, sosyal ilişkiler kurmak, eğlenmek ve hoş vakit geçirmek veya yarışmalarda mücadele ederek kazanmak amacıyla organize edilen ya da plansız olarak yapılan fiziksel aktivitenin her türlü şekli olarak ifade edilmektedir. Bu boyutları ile spor, kişilerin fiziksel, ruhsal ve mental yönden sağlıklı gelişmelerini sağlayan, bu alanda kazandıkları bilgi, beceri ve iyi alışkanlıklar yoluyla, dürüst, centilmen ve güzel ahlaklı olmalarında büyük rol oynayan faaliyetlerdir. Aynı zamanda spor, bireylerin kuvvet, dayanıklılık, iyi duruş, esneklik, denge ve sinir-kas becerilerinin gelişimini ve devamlılığını sağlayan fiziksel etkinlikler olarak da tanımlanmaktadır. Spor, engelli bireylerin fiziksel gelişiminin yanında ruhsal, duygusal ve sosyal açıdan da gelişmelerine katkı sağlaması açısından önemlidir. Spor, engelli bireylerin kendi kendini anlama, istekli olma, sosyal yaşam kalitelerinde gelişme ve bütün bunların verdiği mutlulukla, insanın davranışlarında meydana gelen değişiklikleri ifade etmektedir. Dolayısıyla spor yapmak, engelli bireylerin kendileri gibi arkadaşlar edinebilmesine, çevresini tanımasına ve iletişim kurabilmesine yardımcı olacaktır.

Engelli bireyler, yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir düzeyi, sağlık alışkanlıkları, aldığı sosyal destek ve fiziksel çevrenin özellikleri gibi risk faktörlerinin tehdidi altındadır. Bu nedenle düzenli yapılan fiziksel aktivite ve spor faaliyetleri, bu faaliyetlere katılan bireylerin risklerinin kısmen ortadan kalkmasına ve azaltılmasına hizmet edecek etkin bir araç olarak kabul görmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), engelli bireylere yapılan, fiziksel ve fonksiyonel testler ile kişinin spor aktivitesi sırasında gözlemlenmesi sonucunda yaşamış olduğu kısıtlılık seviyesinin belirlenmesi ile spor aktivitelerine katılımlarının mümkün olacağını belirtmektedir. Yapılan fiziksel ve fonksiyonel testler sonucunda engel seviyesi belirlenen kişilerin, engel seviyesi ne olursa olsun düzenli fiziksel aktivite ve spor yapmasının, bireyin sağlığının korunmasına, sağlık düzeyinin yükseltilmesine ve fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyal açıdan daha iyi hissetmesine ve özgüven geliştirmesine büyük katkılar sağlayacağı ifade edilmektedir. Bu nedenle engelli sporunun amacı; bireylerin aktiviteye ve spora katılımını en yüksek seviyede tutabilmektir. Dolayısıyla, bireyin sınıflandırma sonucu hangi seviyede olursa olsun kişinin spor yapması ve hatta kendinden fonksiyonel olarak daha iyi olan kişiler ile aynı ekip içinde olması desteklenmektedir.

Engelli bireylerin spora katılımlarını en üst seviyelere çıkarabilmek için özellikle engelli bireylerin aileleri ve arkadaşları bu konuda teşvik edici olmalıdır. Daha sonra ilgili kuruluşların (kamu ve özel kurumlar, sivil toplum örgütleri, dernekler, vakıflar, spor kulüpleri,

federasyonlar ve üniversiteler) engelli bireyler için uygun programlar yaparak, engelli bireylerin spor yapma olanaklarını arttırmaları gerekmektedir. Bununla birlikte engelli bireylerle çalışan özel eğitimciler, beden eğitimi ve spor öğretmenleri, spor eğitimcileri, sınıf öğretmenleri, rehberler, fizyoterapistler ve danışmanlar bireyleri spor aktivitelerine katılımları konusunda teşvik etmelidir.

7. Görme Engellilerin Sportif Sınıflandırılması

Görme engelli bireylerin sportif sınıflandırılmasını, biraz görebilenler ve hiç göremeyenler olarak ikiye ayırabiliriz. Ancak kavramsal olarak "biraz görenler" sportif açıdan hiç görmeyenlere göre oldukça büyük avantajlar elde ettiğinden IPC (International Paralympic Committee-Uluslararası Paralimpik Komitesi ve IBSA (International Blind Sports Federation Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu) spor müsabakalarında standardı sağlayabilmek adına kişilerin görme düzeylerine göre bir sınıflandırma sistemi geliştirmiştir. Ulusal ve uluslararası çapta yapılan görme engelliler müsabakalarında genelde IBSA'nın getirdiği (B1-B2-B3) sınıflama şekli kullanılmaktadır. Bu sınıflamada kişinin görme yetisi üç ayrı düzeyde değerlendirilmektedir.

B1: " LogMAR görme keskinliğinin 2,60' dan daha düşük olması " olarak tanımlanırken, "Bu sınıftaki sporcular, ışığı ya hiçbir şekilde algılayamayacaklar ya da algılasalar bile bir elin şeklini herhangi bir mesafe ya da yönde tanımlayamayacak durumda olacaktır" şeklinde tanımlamıştır.

B2: LogMAR görme keskinliğinin 1,50'den 2,60'a kadar olması ve/veya görme alanının 10 derecelik bir çaptan daha az durumda olması" olarak tanımlarken, "Sporcu bir elin biçimini en fazla 2/60 oranında olacak şekilde algılama ve tanıma yeteneğine sahip olmalıdır. Sporcunun görme alanı 5 dereceden daha azdır" şeklinde tanımlamıştır.

B3: LogMAR, görme keskinliğinin 1,40'tan 1,00'e kadar olması ve/veya görme alanının 40 derecelik bir çaptan daha az durumda olması" olarak tanımlarken, "Sporcu bir elin biçimini, 2/60 ile 6/60 oranı arasında olacak şekilde algılama ve tanıma yeteneğine sahip olmalıdır. Sporcunun görme alanı 5 derece ile 20 derece arasında değişir" şeklinde tanımlamıştır.

8. Goalball Sporunun Görme Engelliye Kazandırdıkları

Görme engelli bireylerin yaşamış oldukları engel durumundan dolayı hareket fonksiyonları sınırlıdır. Bu sınırlılıklar en belirgin şekilde bu bireylerin motorik gelişiminde görülmektedir. Görme engelli kişilerin en çok karşılaştıkları problemlerin başında duruş bozuklukları, kas gelişim bozukluğu, vücut dengesi yetersizliği ve yürüme becerisi bozukluğu

gelmektedir. Görme engelli kişilerde gören kişilerden farklı olarak, bu problemlere daha sıklıkla rastlanmasının nedenleri arasında, görme engellilerin daha az hareket etmelerinin, statik olma eğilimlerinin ve görsel uyaranların yokluğunun neden olduğu düşünülmektedir. Bu durumun ana sebebinin göremedikleri için bedenlerini kullanmada karşılaştıkları zorluklar olduğu düşünülmektedir.

Görme yetersizliğinden etkilenmiş olma, spor için sınırlayıcı bir koşul değildir. Spor yapan görme engelli bir bireyin zihinsel aktiviteleri de gelişerek kendisine olan öz güveni artmaktadır. Spor aracılığı ile görme engelli kişilerde kas gücünün ve dayanıklılık seviyelerinin de arttığı görülmektedir. Egzersiz ve spor vasıtasıyla görme yetersizliği olan kişiler iyi bir beden duruşu, düzgün yürüme, koşma, yüzmeye gibi birçok beceriyi kazanabilirler. Ayrıca fiziksel eğitim programları, fiziksel açıdan canlı ve iyi bir kas koordinasyonu olan, sağlıklı bedenler yaratabilir, kendine güvenme ve gören kişiler tarafından kabul görme gibi toplumsal ve duygusal yararlar da sağlayabilir. Sporun bireye kazandırdığı nitelikler göz önüne alındığında, kendine yeten bir birey olarak yaşamın devamlılığını ve toplumsal uyum sağlama noktasında, sporun ne kadar önem taşıdığı bilinmektedir. Engelli çocukların spor eğitiminde aile ile iş birliği çok önem arz etmektedir. İşbirliği, eğitmen ve aile arasında sıkı bir bağ oluşmasına katkı sağlamasının yanında ailenin de bu süreç içinde eğitilmesi sağlamaktadır.

Görme engelliler için goalball sporu bir sosyal aktivite aracıdır, aynı zamanda arkadaşlık, güven duyma ve birlikte eğlenme gibi duyguları pekiştirir. Goalball sporu strateji, güç ve hızı birleştiren bir spordur. Aynı zamanda goalball görme engelli bireylerin dayanıklılığını, kas gücünü, hareket yeteneğini, dikkatini, yoğunlaşmasını, işitsel dikkatini ve sağlığını geliştiren bir spordur. Goalball sporu, engelli bireylerin engelleri dolayısıyla içinde bulundukları ruh hali ve toplumun kendilerine karşı olan tavırlarının doğal sonucu olarak ortaya çıkan saldırganlık, öfke ve kıskançlık gibi duygularını kontrol etmelerini sağlayarak, bireylerin rehabilitasyon süreçlerine katkı sağlayan bir spordur. Goalball sporu grup ile yapılan bir spor dalı olduğundan, engelli bireylere hem kendi engel grubundaki kişilerle hem de farklı insanlarla bir araya gelme olanağı sağlayarak bireylere sosyalleşme imkânı vermektedir. Goalball sporu engelli bireyler için düzenli bir fiziksel aktivite alışkanlığının edinilmesi ve sürdürülmesi için önem taşımaktadır. Yapılan fiziksel aktivite ve spor herkes için önemlidir ancak özellikle görme engelli çocuk ve yetişkinler için psikolojik, toplumsal ve sosyal yararları düşünüldüğünde, tedavi açısından olumlu geri dönütler vermektedir.

Goalball sporu görme engellilerde görülen hareket çekingenliğini ortadan kaldırarak bu bireylerin bağımsız olarak hareket etme ve bireysel ihtiyaçlarını görme konusunda bireylere büyük katkılar sağlamaktadır. Engelli çocuk ve gençlerin toplumsal uyum ve yalnızlık korkularına çözüm sağlanması sürecinde de goalball sporu büyük katkılar sağlamaktadır. Bu süreçte farklı görme derecelerine sahip bireylere uygulanan özel antrenman programları uygulanmaktadır. Bu programların ilk aşamada, adapte edici fiziksel eğitim, ikinci aşamada iyileştirici fiziksel eğitim, üçüncü aşamada geliştirici fiziksel eğitim ve dördüncü aşamada ise oyun ile eğitim programları uygulanarak bireylerin rehabilitasyon süreçlerine katkı sağlanmaktadır.

Görme engelli çocukların yaşamlarında spor eğitimlerinin yanında oyun eğitimleri de önemli bir yer teşkil etmektedir. Spor eğitimleri ile birey rakiplerinin oyun içerisindeki davranışlarını analiz ederek, kurallı oyun aşamasına doğru geçiş yapmaktadır. Oyun oynayarak ise birey, yaratıcı düşünme, işbirliği, problem çözme, iletişim kurma, hayal kurma, konsantre olma gibi yeteneklerini geliştirerek, çevresindeki dünyanın daha kolay farkına varabilir.

Goalball sporunun temel amaçları; bireysel veya grupta yapılan çalışmalarında engelli bireylerin kas ve kemik büyümesini sağlamak, kalp-akciğer fonksiyonlarını geliştirmek, kaba olarak hız, esneklik, dayanıklılık ve koordinasyon sağlamaktır. Yeterli sıklık ve düzeyde goalbol antrenmanlarına katılamayan engelli bireylerin, katılanlara oranla normal büyüme ve gelişme için gerekli olan hareket ve beceri niteliklerinde önemli kayıpların olduğu görülmektedir. Engelli bireylerin hareketsizliğine bağlı olarak ilerleyen dönemlerde, obezite, kalp hastalıkları, dikkatte azalma, tepki vermede zayıflık, koordinasyon bozukluğu, kuvvet eksikliği gibi fonksiyonel bozukluklar görülecektir.

Bireylerin engel gruplarına uygun spor türleri belirlenerek, engelli bireyler üzerinde spor eğitimi almış uzmanların gözetiminde, bireyin doktoru veya fizyoterapisti ile psikolojik danışmanların denetiminde ailelerin de aktif katılımı sağlanarak engelli bireylerin spor branşlarına yönlendirilmesi önem arz etmektedir.

9. Paralimpik Oyunlar ve Görme Engelliler

Paralimpik Oyunlar, çeşitli engel gruplarına sahip sporcuların katılım gösterdiği çok branşlı ve uluslararası bir spor etkinliğidir. Paralimpik kelimesi İngilizcede felçli anlamına gelen “paralyzed” ve olimpiyatlara ithafen “olympic” kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Tıpkı Olimpik Oyunlar gibi Paralimpik Oyunlar da Kış ve Yaz Oyunları olarak ikiye ayrılırlar ve her iki senede bir sırayla düzenlenirler. Paralimpik Oyunlar, sporculara göre tasarlanmış spor ekipmanlarının kullanımının gerekliliği dışında, Olimpiyat Oyunları’ndaki çoğu spor dalını

içerir ve Olimpiyat Oyunları ile oldukça benzerlerdir.

1948 yılında Sir Ludwig Guttmann'ın 2. Dünya Savaşı gazileri için İngiltere'de düzenlediği müsabakalar, uluslararası Paralimpik Oyunları'nın doğuşu olmuştur ve 1960 yılında Roma'da ilk kez engelli sporcular için Olimpiyat tarzında müsabakalar düzenlenmiştir. Olimpiyat tarzında düzenlenen bu oyunlardan sonra 1960 yılında Dünya Gaziler Federasyonu bünyesinde engeli olan kişiler için sporun sorunlarını incelemek üzere Uluslararası Engelliler için Spor Çalışma Grubu kurulmuştur. Bu sayede 1964 yılında da Uluslararası Engelliler Spor Örgütü (IOSD- International Organization of Sports for the Disabled) kurularak, Uluslararası Stoke Mandeville Oyunlarına engel türlerinden dolayı katılım sağlayamayan görme engelliler, ampute bireyler, serebral palsi hastaları ve parapleji hastaları gibi engel gruplarının da oyunlara katılımının önü açılmıştır.

Paralimpik oyunların resmi olarak başlangıç aşaması Uluslararası Engelliler Spor Örgütü (IOSD- International Organization of Sports for the Disabled) üyesi 16 ülke, 1978'de görme engelli, amputeve serebral palsi hastası olan atletlerin 1980'de Arnhem'de Toronto yapılacak olan Paralimpik Oyunlarına dâhil olabilmesi için uluslararası girişimlerde bulunmuşlardır. Bu girişimle, daha sonraki dönemlerde yapılacak olan paralimpik oyunlarda tüm engelli sporcuların yarışabilmesi amaçlanmıştır. Bu gelişmenin ardından 1978 ve 1980 yılları arasında, CPISRA, (Cerebral Palsy International Sports and Recreation Association-Serebral Palsi Uluslararası Spor ve Eğlence Birliği) ve IBSA (International Blind Sports Federation - Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu) gibi engellilere yönelik uluslararası organizasyonlar kurularak IOSD (Uluslararası Engelliler Spor Örgütü) üyeliğine katılma talebinde bulunmuşlardır.

Daha sonra bu dört uluslararası örgüt, Paralimpik Oyunları'nın farklı bir yapıda koordine edilmesine ihtiyaç olduğu gerekçesi ile 1982'de ICC (International Coordinating Committee of Sports for the Disabled in the World-Dünyada Engelliler Sporu Uluslararası Koordinasyon Komitesi) kurmuşlardır.

Günümüzde ise Paralimpik Olimpiyatı, bilet satışları göz önünde bulundurulduğunda Olimpiyat Oyunları ve Futbol Dünya Kupası'ndan sonra dünyanın en büyük üçüncü spor etkinliğidir. 2001 yılında alınan kararlarla Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapan şehir aynı zamanda Paralimpik Oyunlar'a da ev sahipliği yapmaktadır ve Paralimpik Olimpiyatlar, Olimpiyatlar'ı takip eden günlerde gerçekleştirilmektedir.

Görme engelliler, kendilerine göre uyarlandığında birçok spor branşını rahatlıkla uygulayabilmektedir. Dünyanın farklı bölgelerinde, görme engelliler için uyarlanan bowling,

kriket, rollball, atıcılık, okçuluk, binicilik, kayak, yelken ve tırmanma (yapay duvar) gibi spor çeşitleri lokal olarak yapılıyor olsa da dünya genelinde kabul görmüş ve geniş kitleler tarafından yapılan branşlar atletizm, goalball, futbol, halter, judo, tandem bisiklet, satranç ve yüzme olarak sıralanabilir.

IBSA (International Blind Sports Federation-Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu)'nın görme engelliler için resmi faaliyet programında yer alan ve uluslararası katılımlı müsabakalar düzenlediği "Alp disiplini ve Kuzey disiplini kayak, atıcılık, atletizm, binicilik, goalball, futbol, halter, judo, okçuluk, 9 ve 10 pin'li bowling, satranç, showdown, tandem bisiklet, torball ve yüzme" olmak üzere toplam 16 adet branş vardır. Bu 16 adet branş arasında; atletizm, binicilik, goalball, futbol, judo, kayak, kürek, tandem bisiklet, yelken ve yüzme, görme engellilerin katıldığı paralimpik spor branşlarıdır. Bu spor branşları ve açıklamaları aşağıda verilmiştir.

9.1. Atletizm

Görme engelli kadın ve erkekler için uzun zamandır yapılan bir branş olan atletizmin, 1981 yılından itibaren IBSA (International Blind Sports Federation-Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu)'nın bünyesine alınması ile bu branş organize bir yapıya kavuşmuş ve bugün dünya genelinde yetmişten fazla ülkede yapılan en yaygın branşlardan biri haline gelmiştir.

Yarışmalar, Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği (IAAF- International Association of Athletics Federations), IPC (International Paralympic Committee-Uluslararası Paralimpik Komitesi) ve Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA, International Blind Sports Federation)'nın uyarladığı "Atletizm Yarışma Kuralları" doğrultusunda engelli koşular ve sıırıyla atlama haricinde 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, gülle atma, disk atma, cirit atma, yüksek atlama, uzun atlama, üç adım atlama gibi bütün geleneksel atletizm branşlarında düzenlenmektedir. B1, B2 ve B3 görme seviyesindeki tüm sporcular bu sporu yapabilmektedir. B3 seviyesi sporcularda bilinen atletizm yarış kuralları geçerliyken, B1 ve B2 seviyeleri için kurallar üzerinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin en öne çıkanı; B1 ve B2 seviyesi sporculara, görme engeli bulunmayan bir rehber atletle beraber yarışma olanağı sunulmasıdır.

Atletizm paralimpik branşlardan birisidir ve dört yılda bir düzenlenen Paralimpik Oyunları'nda kadın ve erkek sporcuların katılabildiği bir branş olarak yer almaktadır. Ayrıca; iki yılda bir dünya şampiyonaları ve bölgesel şampiyonalar ve her yıl ulusal şampiyonalar düzenlenmektedir. Yine; dünyanın çeşitli bölgelerinde geleneksel olarak gerçekleştirilen

uluslararası maraton, yarı maraton ve 10 km yarışları da vardır.

Türkiye'de federasyon tarafından düzenlenen yarışmalar tüm görme engelliler spor kulüplerine ve ferdi lisanslı sporculara açıktır. Tüm sporcuların yarışmalara, güncel sezonda vizesi yapılmış lisanslarıyla katılması zorunludur. Lisanslarında "Atletizm" yazmayan ya da lisanslarında silinti, kazıntı ve tahribat bulunan sporcular yarışmalara alınmamaktadır.

9.2. Bisiklet (Tandem)

Bisiklet yarışları kadın ve erkek engelli sporcular için görece yeni bir spor dalıdır. 1980'lerin başında ilk kez görme engelliler bisiklet dalında yarışmalar yapılmıştır. Beyin felci (serebral palsi) ve ampute kategorileri ise 1984 Uluslararası Engelli Oyunları'nda yarışmalarına katılmıştır. 1992 Paralimpik Oyunları'na kadar ayrı yarışan bu üç engelli grubu, 1992'de hem pist hem de yol yarışlarında olağanüstü başarı göstermiştir.

Tandem bisiklet, adından da anlaşılacağı üzere iki kişi tarafından sürülen "Çift Bisiklet" anlamına gelmektedir. Bisikletin ön tarafında gören bir kişinin yer alması ve bisikleti yönlendirmesi ile görme engelli birey için bisiklet sürmek olanaklı hale gelmektedir. Böylece, bisikletin arkada yer alan selesine oturarak bisikleti yönlendirme ihtiyacı duymayan görme engelli sporcu, sadece pedal çevirerek bu sporu yapabilir hale gelmektedir.

B1, B2 ve B3 olmak üzere her üç görme seviyesindeki bireyler yol yarışlarına partnerleri ile katılabilmektedir. Erkeklerde yarış mesafesi 100-130 km arasında, kadınlarda ise bu mesafe 50 ila 70 km arasında değişmektedir. Bir kadın ve erkeğin beraber katıldığı yarışlarda ise mesafe 60 ila 85 km arasında olmaktadır. Mesafeye karşı yarışların yanında IBSA (International Blind Sports Federation)- Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu zamana karşı yarışlar da düzenlenmektedir. Bu yarışlarda katedilen mesafeler ise erkek takımları için 4 km, kadın takımları ve kadın-erkek karışık takımları için 3 km'dir. Ayrıca, ayakta çıkış ile başlayan zamana karşı sprint yarışlarındaki mesafe; karışık takımlar için 1 km, kadınlar için 500 m'dir.

Tandem bisiklet branşı dört yılda bir düzenlenen Paralimpik Oyunlar ve Dünya Şampiyonasının yanı sıra iki yılda bir düzenlenen Avrupa Şampiyonası ile her yıl düzenlenen ulusal şampiyonalar ve her kıtada düzenlenen bölgesel turnuvalar ile dünya genelinde görme engellilerin yaptığı en yaygın spor branşıdır

9.3. Binicilik (Para Dresaj)

Binicilik ilk defa serebral palsi sınıflamasında yer alan sporcuların katılımı ile 1984 Yaz Paralimpik Oyunları'nda yer almıştır. 1992 Yaz Paralimpik Oyunları'nda ise diğer tüm engelli sporcular oyunlara katılmaya hak kazanmıştır. İlk defa fiziksel engelli ve görme bozukluğu olan binicilerin aynı takımda yarışması ise 1996 Yaz Paralimpik Oyunları'nda gerçekleşmiştir.

Sporcular, engel atlama, sabit hareketler ve müzik eşliğinde serbest yürüyüş ile yarışabilmektedir. Takım yarışmaları ise 3 ya da 4 kişilik takımlar halinde gerçekleşmektedir. Değerlendirmeler ise yarışmacıların at binme becerileri üzerinden gerçekleştirilmektedir. Branşlar 5 farklı sınıfa ayrılmaktadır. Para Dresaj sınıflandırmasında binicinin cinsiyeti dikkate alınmaz, çünkü binicilik karma cinsiyet yarışları arasında yer alır. Binicilikte Uluslararası sınıflandırma FEI (-Uluslararası Binicilik Federasyonu) tarafından yapılmaktadır. Bu sınıflandırma ile görme bozukluğu, ileri derecede görme bozukluğu ve görme yetisini tamamen kaybetmiş olan bireyler arasından, denge, bacak hareketine ve koordinasyona sahip bireyler seçilerek, bu bireyler binici olarak yetiştirilmektedir.

9.4. Futbol (B1 ve B2-B3 Futbolu)

Sadece erkeklerin oynadığı görme engelliler futbolu, sporcuların görme düzeylerine göre sınıflandırılmış iki farklı branşa ayrılmaktadır. Her iki futbol branşı, 1 gören kaleci ve 4 görme engelli oyuncu, toplamda 5 kişiden oluşan takımlarla oynansa da aralarında bazı kural farklılıkları bulunmaktadır. En temel ayırım; B1 futbolu paralimpik oyunlarındaki adı ile "5-a-side", açık havada oynandığından "Futbol" olarak adlandırılırken, B2/B3 futbolu spor salonlarında oynandığından "Futsal (Salon futbolu)" olarak adlandırılmaktadır. B1 futbolunda görme engelli oyuncular göz bandı kullanmak zorundayken, B2-B3 futbolunda böyle bir zorunluluk yoktur.

B1 futbolu, uzunluğu 40 m, genişliği 20 m olan dikdörtgen bir alanda ve genelde suni çim zemin üzerinde oynanırken, B2-B3 futbolu ise parke ya da sentetik zemin üzerinde oynanır. Kaleler, köşe noktalarından eşit uzaklıkta, yukarı doğru dik iki direk, bunları birleştiren yatay bir üst direkten oluşur. İki direk arasındaki mesafe (iten içe) 3 m, üst direğin alt kenarının yerden yüksekliliği 2 m'dir. Kullanılan topun ağırlılığı oyunun başlangıcında en çok 540 gr. en az 510 gr. olmalıdır. B1 futbolunda topun içerisinde zil vb. gibi yuvarlandığında ses çıkaracak bir materyal yer alırken, B2-B3 futbolunda bu zile gerek duyulmaz.

Görme engelliler futbolu, görme engelliler için eğitim veren özel okullarda, okul çocuklarına yönelik bir oyun olarak başlamış ve günümüzde görme bozukluğu olan kişiler için dünya çapında en popüler sporlardan biri haline gelmiştir. İlk ulusal futbol (5-a-side) şampiyonası 1986 yılında İspanya'da gerçekleştirilmiştir. Görme engelli futbolu, futbol alt komitesinin kurulmasıyla beraber 1996 yılında IBSA (International Blind Sports Federation-Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu)'nın bünyesine katılmıştır. Bu komitenin ilk icraatı uluslararası alanda tanınan ve onaylanan futbol oyun kurallarını güncellemek olmuştur.

Üzerinde anlaşmaya varılarak belirlenmiş kurallar ile oynanan ilk Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) turnuvaları, 1997 yılında İspanya'nın Barcelona kentinde düzenlenen Avrupa Şampiyonası ve Paraguay'ın Asuncion kentinde gerçekleştirilen Amerika Şampiyonası olmuştur. İlk olarak 2004 Atina Paralimpik Oyunlarında yer alan futbol, 2009 yılına gelindiğinde otuzdan fazla ülkede oynanır hale gelmiştir. O zamandan beri Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA)'nın resmi organizasyonları olan kıta ve dünya şampiyonaları ile dünya oyunları gibi uluslararası turnuvalar düzenli bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca IPC (International Paralympic Committee,-Uluslararası Paralimpik Komitesi)'nin dört yılda bir düzenlediği ve Olimpiyat Oyunlarının hemen arkasından gerçekleştirilen Paralimpik Oyunları'nda da B1 futbol branşı yer almaktadır.

9.5. Kürek

Kürek sporu, 2005 yılında Paralimpik Oyunlar programa alınmasına rağmen, İlk yarışmalar Pekin 2008 Paralimpik Oyunları'nda düzenlenmiştir. Bu sporda sporcular durgun suda ve ekibin büyüklüğüne göre, uzunluğu değişen teknelerle 2.000 m'lik bir parkurda yarışmaktadırlar. Kürek sporu, FISA (World Rowing Federation -Dünya Kürek Federasyonu) tarafından yönetilmektedir.

Kürekçilerin klasifikasyonu Dünya Kürek Şampiyonası veya Paralimpik Oyunlar'dan önce Dünya Kürek Federasyonu (FISA) tarafından onaylanmış olmalıdır. Klasifikasyon, engelli kürekçilerin fiziksel yapabilirlikleri temel alınarak, benzer seviyede olan kürekçilerle gruplara yerleştirilerek yapılmaktadır ve böylelikle sporcuların mümkün olan eşit seviyede yarışmaları sağlanmaktadır. Engelli (bedensel veya görme) sporcu klasifike olmuşsa ve aşağıdaki FISA spor sınıflarından biri için seçilmiş ise yarışmaya uygundur:

PR1 erkekler tekli (PR1M1x)

PR1 kadınlar tekli (PR1Wx)

PR2 karma çiftli (PR2Mix2x)

PR3 karma dümenli dörtlü (PR3Mix4+)

PR1 – Minimum gövde fonksiyonu bulunan veya hiç bulunmayan ve tekneyi kol ve omuz fonksiyonlarıyla yürüten kürekçiler bu sınıfta bulunur. Kürekçilerin oturma dengeleri zayıftır ve bu da tekneye/oturma yerine bağlı olmalarını gerektirir.

PR2–Kollarını ve gövdelerini fonksiyonel olarak kullanabilen ancak koltuğu kaydırmaya yetecek kadar bacak fonksiyonu bulunmayan kürekçiler bu sınıftadır.

PR3 – Bacaklarında kalan fonksiyonla, koltuklarını kaydırmayı başarabilen kürekçiler bu

sınıfta bulunur. Bu sınıfta ayrıca görme engeli bulunan sporcular da yer alır.

9.6. Judo

Görme engellilerdeki judo karşılaşmalarının diğer judo karşılaşmalarından tek farkı; minderin yarışma alanını ve bölgeleri gösteren bir dokuya sahip olmasıdır. Önceleri görme engelli erkek sporcuların katılabildiği, 2004 Atina Paralimpik Oyunları'ndan itibaren kadınların da yer aldığı karşılaşmalar, IJF (International Judo Federation-Uluslararası Judo Federasyonu)'in koyduğu kurallara göre yapılmaktadır. Judo, Paralimpik Oyunlar programına 1988 Seul Oyunlarında alınmıştır.

Judo engel gurupları içerisinde yalnızca görme engeli olan sporcular için uygun bir branştır. Görme engeli sporcuların bu branşta yarışabilmeleri için, %10 dan daha az bir görme yetisine ya da 40 derece çapında kısıtlı bir görme alanı yetisine sahip olması gerekmektedir. Judo formasının kolunda yer alan kırmızı bir çember, o sporcunun tamamen kör olduğunu göstermektedir. Görme engelli bayan sporcular 6 vücut ağırlığı kategorisinde, erkek sporcular ise 7 vücut ağırlığı kategorisinde görme engellerinden bağımsız olarak yarışır ve görme engelli sporcular Paralimpik Judo'da B1, B2 ve B3 şekilde sınıflandırılırlar.

B1: Gözlerden herhangi birinde ışığın algılanamıyor olması veya ışık algılanıyor olsa da bir elin şeklini hiçbir mesafeden veya yönden fark edemiyor olması gerekir.

B2: Elin şeklinin 2/60'lık görme derinliğiyle ve/veya 5 dereceden daha az bir görme alanından fark edilebiliyor olması gerekir.

B3: Bu sınıftaki sporcular 2/60'lık görsel derinlikten 6/60'lık görsel derinliğe ve/veya 5 dereceden daha fazla ve 20 dereceden daha az görme alanına sahip olmalıdır.

9.7. Alp Kayağı

Engelli sporcular için Alp kayağından uyarlanmış olan bu spor, İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Almanya ve Avusturya'daki engelli askerlerin çabalarıyla ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Para Alp Kayağı, 1976 yılında yapılan ilk Kış Paralimpik Oyunları'nda ana spor branşlardan biri olarak yer almıştır. Para Alp kayağı IPC (International Paralympic Committee -Uluslararası Paralimpik Komitesi) ve FIS (International Ski Federation -Uluslararası Kayak Federasyonu) tarafından yönetilmektedir.

Para Alp kayağındaki sınıflandırmalar ise genel olarak, engel durumuna göre ayakta, görme engelli ve oturarak olmak üzere 3 grupta toplanır. Para Alp kayağında, üç sınıflandırma

grubunun da farklı fonksiyonel kayak seviyelerine ve medikal problemlere rağmen, birbirlerine karşı aynı yarışta adil bir şekilde yarışabilmeleri için, çapraz bir sistem geliştirilmiştir. Görme bozukluğu bulunan kayakçılar, takip edilmesi gereken rotanın belirlenmesi için gerekli işaretleri kullanmak üzere, görebilen kişiler tarafından pist boyunca rehberlik alırlar. Bazı sporcular, ihtiyaçlarına göre adapte edilmiş olan tekli kayak, oturmali-kayak veya ortopedik destek ekipmanlarını kullanırlar. Para Alp kayağı 3 sınıfa ayrılır. Bunlar:

Spor Sınıfı B1: Bu spor sınıfındaki kayakçılar kör veya çok düşük görme yetisine sahip olabilirler. Örnekle açıklamak gerekirse, görme yetilerinin seviyesi sporcunun 25 cm mesafeden “E” (15x15cm) harfini algılayamayacağı kadardır. Yarışma boyunca göz siperi takmaları istenir.

Spor Sınıfı B2: Bu spor sınıfı profili, B1 sınıfında yarışan sporculardan daha yüksek bir görme yetisine sahip sporcuları içerir. Ancak bu sınıftaki sporcular da “E” harfini 4 m mesafesinden algılayamazlar. 10 derece çapından daha az görme alanına sahip sporcular bu spor sınıfı için uygundur.

Spor Sınıfı B3: Bu spor sınıfı profili, Para Alp kayağında en hafif görme engeline uygun olan sporcuları açıklar. Uygun sporcular, 40 derece çapından daha az bir görsel alana ya da düşük görme yetisine sahiptir. Para Alp kayağında, görme engeli bulunan sporcuların bir rehber ile kaydıklarını görürsünüz. Rehber, sporcunun önünde kayar ve sporcuyu sesli olarak yönlendirir.

9.8. Yelken

Paralimpik Yelken sporu, 1980'li yılların başında engelli yelkencilerin ilgi odağı olmaya başlamıştır ve engelli sporcular için ilk uluslararası yelken yarışması İsviçre'de düzenlenmiştir. 1988'de IHSC (International Handicap Sailing Committee-Uluslararası Engelli Yelken Komitesi) kurulmuştur. Paralimpik yelken sporu engelli kişilerin yelken sporuna teşvik edilmesi amacıyla ilk kez 1990'da Dünya Engelliler Oyunları'nda bir gösteri sporu olarak yapılmıştır. 1991 yılında ISAF (International Sailing Federation-Uluslararası Yelken Federasyonu) tarafından tanınan IHSC, aynı yıl içerisinde IFDS (International Disabled Sailing Foundation-Uluslararası Engelli Yelken Vakfı) adını almıştır. Paralimpik yelken, 1996 Atlanta yaz Paralimpik Oyunları'nda bir gösteri sporu olarak yapılmış ve 2000 yılında Sidney Paralimpik Oyunları'nda tam Paralimpik spor statüsü kazanmıştır. IPC (International Paralympic Committee-Uluslararası Paralimpik Komitesi) Tokyo 2020 Paralimpik Oyunları'ndan sonra Para yelken sporunu kaldırmaya karar vermiştir. Bu gelişme üzerine yapılan kampanya ve başvurular Para yelken sporunu 2028 Los Angeles ve 2032 Australian

Sailing, Brisbane Paralimpik Oyunları'nda yeniden Paralimpik spor statüsüne aldırma çabaları sonuçsuz kalmıştır.

Paralimpik yelken, uzuv kaybı, uzuv yetersizliği, serebral palsy, görme bozukluğu, omurilik ve sinir yaralanmaları ve diğer fiziksel engelleri olan sporcuların katıldığı bir branştır. Sporcular cinsiyet fark etmeksizin üç branшта yarışmaktadır. Tek kişilik ve üç kişilik omurgalı tekneler çoğu engellilik grubuna açıktır. İki kişilik omurgalı tekne etkinliği özellikle ciddi engellilik yaşayan sporcular için tasarlanmıştır.

Paralimpik Yelkendeki farklı yarışma formatları için spor sınıflamaları farklılık göstermektedir. Yelkenciler ya kendi başlarına ya da iki veya üç kişilik mürettebatlar halinde yarışmaktadırlar. Yelkenciler 1'den 7'ye kadar bir spor sınıfına göre sınıflandırılırlar ve 7 en az ağır, 1 ise çok çok ağır bozukluğu ifade etmektedir. Görme engelli sporcular, spor sınıfı 7'de değerlendirilip, B3'e eşdeğer bir görme engeline sahip olmalıdır.

TPB spor sınıfı, bir sporcunun yelken için yalnızca asgari engel kriterlerini karşılaması gerektiği anlamına gelir. Bu nedenle, görme engelli sporcular da dahil olmak üzere yedi spor sınıfının tüm sporcuları TPB spor sınıfında yarışabilir.

TPA spor sınıfı, 1. veya 2. spor sınıfına eşdeğer olan çok çok ağır engelli sporcuları ifade etmektedir. Örneğin, tam tetrapleji veya dirsek üstü çift amputasyonu olan sporcular TPA spor sınıfındadır.

İki kişilik omurgalı tekne

Bir yarışmacıya “TPA”, diğerine ise “TPB” spor sınıfı puanı verilmelidir ve yarışmacılardan biri kadın olmalıdır.

9.9. Yüzme

IBSA (International Blind Sports Federation-Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu), yüzme branşını, her yaştan bireyler tarafından rekabet, fiziksel uygunluk ve eğlence unsurlarını içinde barındırdığından uzun yıllardır yapılan bir branştır" cümlesi ile tanımlamaktadır. Yüzme yarışmalarında uygulanan kurallar, IBSA (Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu) tarafından, FINA (International Swimming Federation - Uluslararası Yüzme Federasyonu)'nın kuralları temel alınıp, görme engellilere uyarlanarak yapılandırılmıştır.

Paralimpik bir branş olan yüzmede düzenlenen müsabakalara, B1, B2 ve B3 görme seviyesindeki kadın ve erkek sporcular katılabilmektedir. Görme seviyelerine göre farklı gruplarda yarışlara katılımına izin verilen sporculardan B1 seviyesindekiler, eşit koşullarda yarışabilmeleri adına müsabakalara siyah yüzme gözlükleri takarak katılmak zorundadırlar.

Gören sporculardan farklı olarak, görme engelli sporcular için "Tapper" adı verilen ve sporcuların tempolarını ayarlamaları ya da havuz içinde güvenli şekilde hareket edebilmeleri için uyarılar veren, görme engelli olmayan kılavuzlar vardır. Bu kılavuzların da yarış esnasında durmaları gereken yerler ya da sergilemeleri gereken davranışlar kurallarla belirlenmiştir. Yüzme branşında paralimpik oyunlarının yanı sıra Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA)'nın düzenlediği uluslararası yarışlar da mevcuttur. Sporcuların bu yarışlara katılabilmesi için önceden belirlenmiş kotaları (yarış bitirme süreleri) elde etmeleri gerekmektedir.

9.10. Goalball

Goalball; diğer görme engelli sporlardan farklı olarak, engelli olmayan bireylerin yaptığı sporların görme engellilere uyarlanması ile oluşturulan branşların aksine, orijinal olarak görme engelliler için tasarlanmış bir branştır. Yine goalball diğer görme engelli sporlardan farklı olarak B1, B2 ve B3 seviyesi görme engelli sporcuların beraber oluşturdukları üçer kişilik iki takım halinde, 10'ar dakikalık iki devre şeklinde oynadıkları bir oyundur. Her takımda en fazla üç yedek oyuncu vardır. Goalball oyunu genellikle kapalı spor salonlarında oynanmaktadır. Saha boyutları, 9 m eninde ve 18 m uzunluğundadır. 18 metrelik saha önce ikiye bölünür (9 m+9 m) sonra 9 m takım sahası 3 m uzunluğunda üç bölüme ayrılır. Kaleler ise 9 m uzunluğunda 130 cm yüksekliğindedir. Goalball, içine zil konulmuş, 250 gr'lık bir topla oynanmaktadır. Goalball, üç önemli temel özelliğe sahiptir. Birinci olarak, içindeki ziller nedeniyle hareket halindeyken çingirak gibi ses veren bir topla oynanır ve böylece topun pozisyonu ve yeri dinleme yoluyla belirlenebilir. İkinci olarak, kabartma işaretleri olan bir sahada oynanır; bu kabartma işaretlerine ayakları ya da elleriyle dokunan oyuncu, sahadaki yerini ve yüzünü döndüğü yönü anlayabilir. Üçüncü olarak da tüm oyuncular gözlerine siyah maskeler takarlar ve böylece tümünün eşit koşullara sahip olması sağlanarak hiç görmeyenlerin ya da çok az görenlerin dezavantajları ortadan kaldırılır. Topun içindeki zillerin oyuncularını yönlendirmesine, sporcuların iyi motive olabilmelerine ve topa anında tepki verebilmelerine olanak vermek için, oyun sırasında salon bütünüyle sessiz olmalıdır.

10.Goalball Sporunun Tarihsel Gelişimi

Goalball oyununun kısa ve öz bir tarihi vardır. Görme engellilere özgü sportif oyun olan Goalball 1946 yılında Avusturyalı Hanz Lorenzen ve Alman Sepp Renidle tarafından, savaşta gözlerini kaybeden gazilerin rehabilitasyonu amacıyla icat edilmiştir. Goalball oyunu, ilk olarak 1976 yılında Kanada'da yapılan Engelliler Olimpiyatlarında dünyaya tanıtılmıştır. Bu tarihten sonra yapılan Engelliler Olimpiyatlarının hepsinde ve diğer şampiyonalarda

oyunmaktadır. Goalball son yıllarda tüm dünyada giderek daha da çok yaygınlaşmaktadır. İlk Goalball Dünya Şampiyonası 1978 yılında Avusturya’da yapılmıştır ve o tarihten bu yana dört yılda bir gerçekleştirilmektedir. Goalball branşının popülaritesi ilk dünya şampiyonasından bu yana giderek artmıştır. Goalball oyunu, Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) üyesi olan ülkelerde oynanmaktadır.

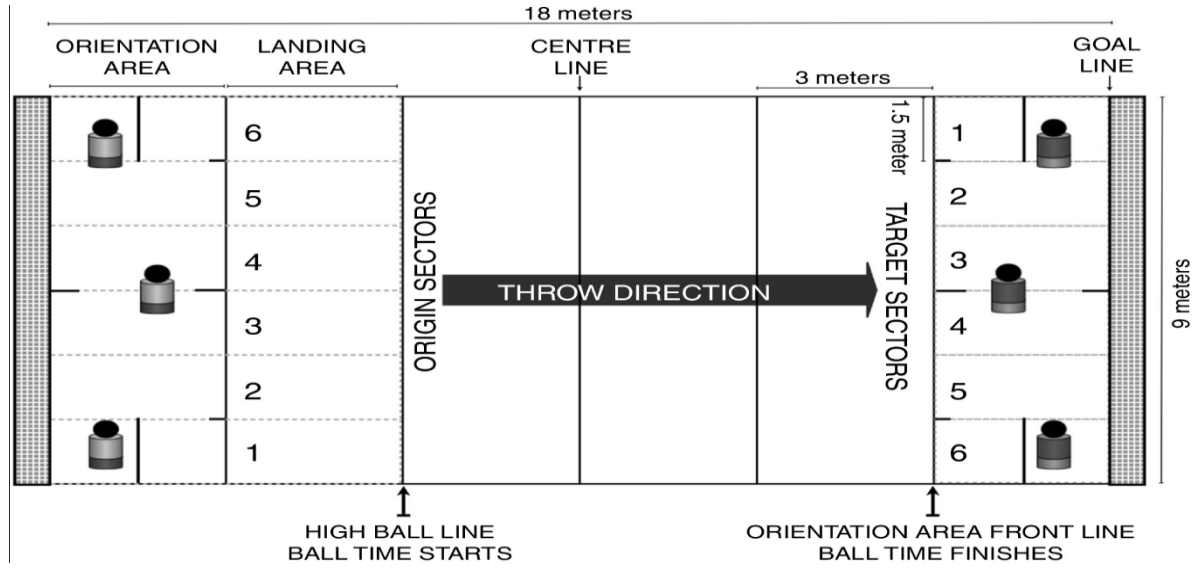
10.1. Goalball Saha Ölçüleri

Goalball için kullanılan saha 18 m (+/- .05 m) uzunluğunda ve 9 m (+/-0.05 m) genişliğinde bir dikdörtgen biçimindedir. Saha 3’er metrelik altı alana bölünmelidir. Sahanın her iki tarafındaki kalelerin önünde 6 m, (+/-0.05 m) uzunluğunda ve 9, 00 m (+/-0.05 m) genişliğinde takım alanları mevcuttur. Takım alanları uzunluk 3 m (+/-0.05 m) ve genişlik 9 m (+/-0.05 m) olarak iki eşit kısma bölünür. Bu bölümlere “Oryantasyon Alanı” ve “Ara Alan” denilir.” “Oryantasyon Alanı” kaleye yakın ve “Ara Alan” ise kaleye uzaktır. Takım alanları oyuncu yönlendirme çizgilerine sahiptir.

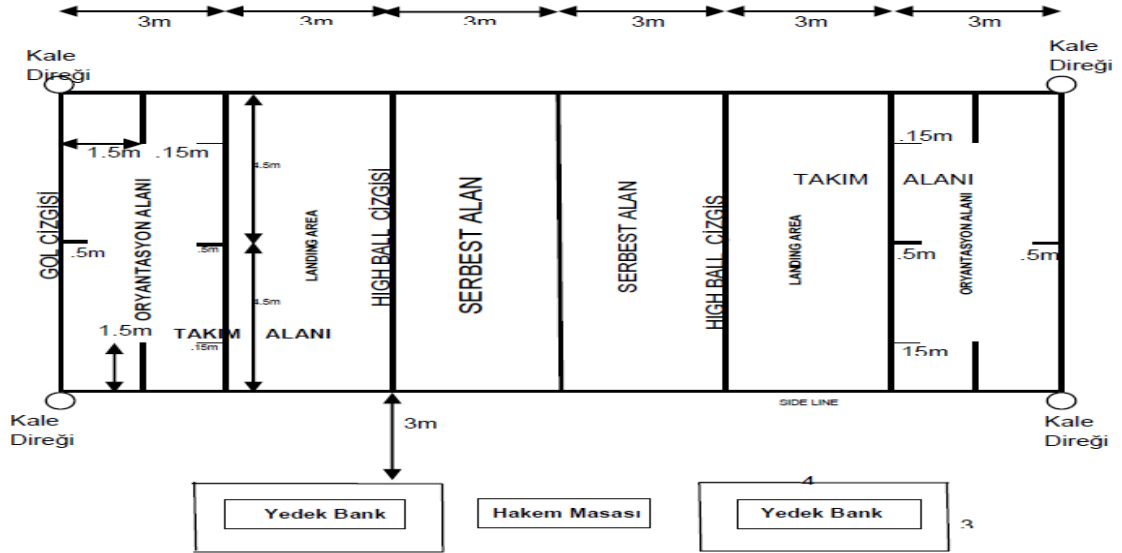
Tarafsız Alan; sahanın ortasındadır. 6 m (+/-0.05 m) uzunluğunda ve 9 m (+/-0.05m) genişliğindedir ve orta saha çizgisi ile iki eşit bölüme ayrılır.

Tüm Saha Çizgileri; 0.05 m genişliğinde olup (+/- .01m) bant ile işaretlenecektir. Oyunculara kolaylık sağlaması için bant altında ip olacaktır. İpin kalınlığı 0.003 m (+/- 0.0005 m kalınlığında) ve bantın altında yerleştirilmiş olacaktır. Bantın rengi top ve zemin ile zıt renkte kontrast yapacak şekilde ve hakem ile seyircilerin görüşlerini, topu ve saha çizgilerini daha iyi görecekleri şekilde olmalıdır.

Zemin; saha yüzeyi pürüzsüz olmalıdır ve Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) teknik delegesi tarafından onaylanmış olmalıdır (IBSA’ya bağlı turnuvalar için). Paralimpik Oyunları, Dünya Şampiyonası ve diğer tüm şampiyonalar için tahta, plastik ya da taraflex zemin dengi malzemeler kullanılmalıdır.

Şekil:1.2. Goalball saha ölçüleri

Şekil:1.2. Goalball Saha Ölçüleri

10.2. Goalball Ekipmanları

Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyon (IBSA)'una bağlı müsabakalarda IBSA onaylı ekipmanların kullanılması zorunludur. Bu ekipmanlar kale, top, göz maskesidir. Bu ekipmanların ayrıntıları aşağıda belirtilmiştir.

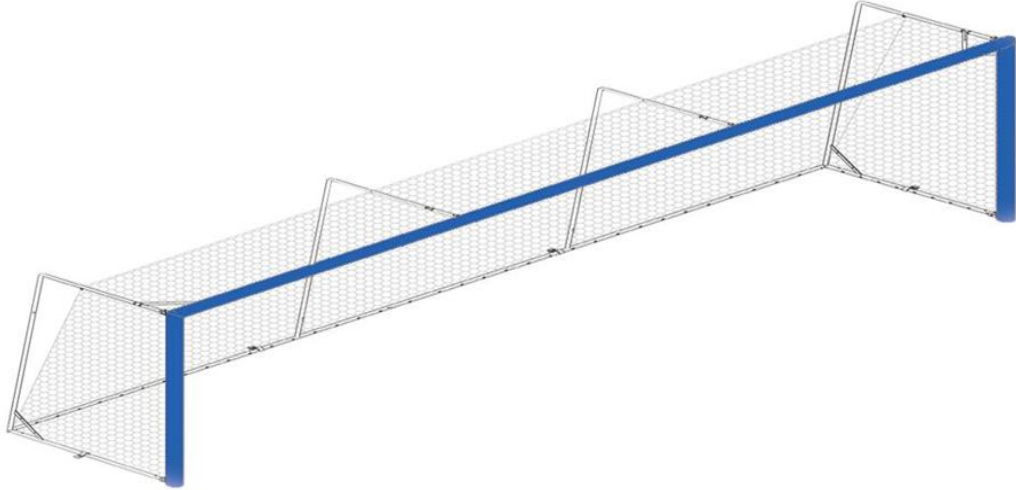
10.2.1. Kale

Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) tarafından belirlenen ya da teknik delegenin onayladığı kaleler kullanılmalıdır. Müsabakalarda kullanılacak olan kaleler aşağıdaki özelliklere uygun olmalıdır.

✓ Kalelerin genişliği 9.00 m (+/- 0.05 m) olmalıdır. Kale direkleri 1.3 m (+/- 0.02 m) yüksekliğinde ve en az 0.5 m (50 cm) derinliğindedir (Kale direkleri sahanın dışında, fakat gol çizgisi aynı hizada olmalıdır). Kale direkleri ve kale üst direği yuvarlak veya oval olmalı ve maksimum çapı 0.15 cm' yi geçmemelidir. Kale direkleri sahanın dışında, fakat gol çizgisiyle aynı hizada olacak şekilde konumlandırılmalıdır.

Şekil:3.4. Goalball kalesi

10.2.2. Top

Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) tarafından belirlenen ya da teknik delegenin onayladığı top kullanılmalıdır. Müsabakalarda kullanılacak olan top aşağıdaki özelliklere uygun olmalıdır.

- ✓ Topun Çapı: 24-25 cm olmalıdır.
- ✓ Topun Çevresi: 75.5 cm-78.5 cm olmalıdır.
- ✓ Topun Ağırlığı: 1.250 gr. (+/- 50 gr) olmalıdır.
- ✓ Topun Ses Delikleri: Çakışmayacak şekilde üst yarım kürede 4 delik ve alt yarım kürede 4 delik olmalıdır.
- ✓ Top İçerisindeki Ziller: 2 tane olmalıdır.

- ✓ Topun Yapısı: Doğal kauçuk olmalıdır ve toksikolojik madde içermemelidir.
- ✓ Norm DIN 53505'e Göre Sertlik: 80-85 ° A belgeli olmalıdır.
- ✓ Topun Rengi: Mavi olmalıdır.
- ✓ Topun Yüzeyi: Boğumlu olmalıdır.

Şekil:5. Goalball topu

10.2.3. Göz Maskesi / Gözlük ve Kontakt Lensler

Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) tarafından belirlenen ya da teknik delegenin onayladığı göz maskesi kullanılmalıdır. Müsabakalarda kullanılacak olan göz maskesi ve göz ekipmanları aşağıdaki özelliklere uygun olmalıdır.

- ✓ 12cm genişliğinde olmalıdır.
- ✓ Maske kayakçı gözlüğü modelinde olmalıdır.
- ✓ Maske ışık geçirmez ve tamamen siyah renkte olmalıdır.
- ✓ Oyuncuların gözlük ya da kontakt lens takmaları kesinlikle yasaktır.
- ✓ Bütün oyuncular, oyunun herhangi bir yarısının ilk düdüğünden, o yarının sonuna kadar göz maskesi takmalıdırlar. Ayrıca, değişiklik yapılan oyuncu değişiklik anonsundan sonra sahadan ayrılırken göz maskesini çıkarabilir.
- ✓ Göz maskeleri aynı zamanda uzatmalar sırasında tüm oyuncular tarafından takılmak zorundadır. Tüm oyuncuların sahada olsun ya da olmasın serbest atışlar sırasında göz maskeleri takmaları zorunludur.
- ✓ Başa yerleştirilen herhangi bir dolgu ya da farklı dış öğeler göz maskesinin pozisyonuna ya da işlevine engel olmamalıdır.
- ✓ Bütün geniş katılımlı goalball şampiyonalarda, şampiyonaya katılan tüm sporcuların gözleri, Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) goalball teknik delegesi ya da

teknik delege tarafından görevlendirilen bir kişi tarafından göz pedi ya da eşdeğer bir malzeme ile kapatılmalıdır.

✓ Yerel organizasyon komitesi turnuva başlamadan altmış (60) gün önce hangi marka ya da tür göz pedinin kullanılacağını takımlara bildirecektir. Eğer oyuncunun farklı bir göz pedi kullanması gerekiyorsa takım, turnuvanın teknik delegesine iki (2) hafta öncesinden tıbbi bir sertifika sunmalıdır. Eğer oyuncunun alternatif göz pedi kullanması onaylanırsa, takım bu göz pedinin teminini sağlamak zorundadır.

10.2.4. Formalar

Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) tarafından belirlenen ya da teknik delegenin onayladığı formalar kullanılmalıdır. Müsabakalarda kullanılacak olan formalar aşağıdaki özelliklere uygun olmalıdır.

- ✓ Formaların ön ve arkalarında, çıkmayacak biçimde işlenmiş numaraları olmalıdır.
- ✓ Numaralar 18 cm (+/- 1cm) yüksekliğinde ya da teknik delege tarafından onaylanmış olmalıdır.
- ✓ Numaralar bir (1) ve dokuz (9) arasında bir sayı olmalıdır.
- ✓ Numaralar hakemin ya da masa görevlilerinin göremeyeceği şekilde giyilemez. Bu kurala uyulmaması takıma oyun geciktirme penaltısı verilmesine neden olacaktır.
- ✓ Formalarının arkasında, forma numarasının üstünde ya da altında ülke adı ve sporcu isimleri yazılabilmektedir. Yazılan harflerin büyüklüğü teknik delegenin onayı olmadan 7cm'yi (+/- 0.5cm) aşmamalıdır.
- ✓ Formalar, malzemeler ve pedler vücudun herhangi bir yerinden 10cm'den fazla uzanmamalıdır.
- ✓ Paralimpik Oyunlarda, bir takımdaki tüm yarışmacılar tarafından giyilen oyun süveteri, pantolonu ve çorapları aynı olmalıdır ve Uluslararası Paralimpik Komitesi (PC) tarafından istenen tüm reklam standartlarını karşılamalıdır. Bu gerekli standartların karşılanmaması durumunda oyunun oynanmasına izin verilmeyecektir.
- ✓ Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA)'na göre Goalball Dünya Şampiyonalarında, bir takımdaki tüm sporcular tarafından giyilen oyun süveteri, pantolonu ve çorapları aynı olmalıdır ve Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) tarafından istenen tüm reklam standartlarını karşılamalıdır.
- ✓ Takımların oyuncularının herhangi birinde, herhangi bir sebeple kanama olması durumunda ve kanın formaya bulaşması durumunda takımların ek formalarının olması gerekmektedir. Takımlar, kan lekesi olan formayı, aynı tasarım ve renge sahip bir forma ile

değiştirmelidirler.

✓ Takımların ayrıca ev sahibi ve rakip takım olmak üzere iki ayrı formaya sahip olmaları gerekmektedir. İki formanın renk kombinasyonlarının birbirinden açık bir şekilde farklı olması gerekmektedir.

10.3. Goalball Oyun Kuralları

Goalball oyun kuralları Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyon (IBSA) tarafından belirlenerek; takım oluşturma ile ilgili kurallar, maç başlamadan önceki kurallar, maç başladıktan sonraki kurallar, oyun ihlalleri ile ilgili kurallar, kişisel penaltılar ile ilgili kurallar, takım penaltıları ile ilgili kurallar, maç sonundaki kurallar, maç kâğıdını imzalama ve itiraz etme ile ilgili kurallar şeklinde ana bölümlere ayrılmış ve bu bölümlerin detayları aşağıda verilmiştir.

10.3.1. Takım Oluşturma İle İlgili Kurallar

✓ Her maçın başlangıcında her takım, üç (3) asil oyuncu ve en fazla üç (3) yedek oyuncudan oluşacaktır. Takım maça, sahadaki üç (3) oyuncu ile başlamazsa o oyunu kaybetmiş sayılacaktır. Maç, takımın tek oyuncusu kalırsa sona erecektir.

✓ Her takımın oturma alanında en fazla üç (3) refakatçi bulunabilir. Takım oturma alanındaki toplam kişi sayısı oyun başlangıcındaki ilk üç sporcu dâhil olmak üzere 9 kişiden fazla olamaz. Buna kurala uyulmaması durumunda oyun geciktirmeye neden olmaktan, takım penaltısı verilecektir.

✓ Hakem yazı tura atışı sırasında, takım listesinde bulunmayan bir oyuncudan haberdar edilmelidir. Oyuncu organizasyon komitesi tarafından kendisine verilen ayırt edici formayı giymek zorundadır. Aksi halde takımın oturma alanında oturmasına izin verilmez. Bu kurala uyulmaması durumunda oyun geciktirmeye neden olmaktan, o takıma takım penaltısı verilecektir.

10.3.2. Maç Başlamadan Önceki Kurallar

➤ Yazı – Tura

✓ Takım temsilcisinin yazı tura için doğru zaman ve yerde olması gerekir. Bu kurala uyulmaması durumunda takımlar topu atma veya karşılama ya da hakem masasının sağında ya da solunda olmayı seçme şansını kaybedecektir. Eğer her iki takım da yazı turada bulunmazsa, müsabaka cetvelindeki ilk takım (A takımı) hakem masasının sol tarafında top ile oyuna başlayacaktır.

✓ Takım oyun alanına girmeden önce, takım temsilcisi sıralama listesini (score sheet-

game information), oyuncu ad ve numaralarını, aynı zamanda oyun sırasında takım oturma alanında oturmalarına izin verilen antrenör ve refakatçi isimlerini tamamlamalıdır. Eğer takım sıralama listesi hazır değilse, bir önceki maçın sıralama listesi kullanılacaktır. Eğer sıralama listesi yok ise takım adı ve görevlilerin listesi, organizasyon komitesinin turnuva için istediği başvuru formundaki hali kullanılacaktır.

✓ Kazananın belirleneceği penaltı atışlarından önce, hakem tarafından verilen atış formu, takım temsilcisi tarafından doldurularak, yazı tura atışından önce mutlaka hakeme geri verilmek zorundadır. Bu kurala uyulmaması durumunda takımların atış ya da savunma tarafını seçme hakkı bulunmaz. Takım sıralama listesi (score sheet-game information) oyuncuların sıralamasını belirler. Eğer her iki takımda da serbest atış formu (Line –up sheet) bulunmaz ise müsabaka cetvelindeki ilk takım (A takımı) oyuna top ile başlayacaktır.

✓ Yazı tura atışı Teknik Delege tarafından belirlenen hakem ya da diğer bir resmi görevli tarafından atılacaktır.

✓ Yazı turayı kazanan taraf, topu atan ya da karşılayan ya da hangi tarafta başlayacaklarını (sola veya sağa) seçen taraf olmayı seçebilir. Kalan seçenek kaybedene ait olacaktır.

✓ İkinci devrenin başlangıcında, topu atan ve karşılayan taraf yer değiştirir. İkinci yarının ilk atışı, ilk yarı başlangıcında savunma yapan takım tarafından kullanılacaktır.

✓ Yalnız, sıralama listesinde yer alan oyuncuların mevcut oyunu oynamasına izin verilecektir. Atış kayıt listesindeki tüm oyuncular oyun başlangıcı sırasında sahada ya da takım oturma alanında olmak zorundadırlar. Bu kurala uyulmaması takım oyun geciktirme penaltısı verilmesine neden olacaktır.

➤ **Isınma**

✓ Oyuncuların savunma yapacakları tarafta ısınma yapmalarına izin verilecektir. Takımın topu diğer takımın savunma tarafına atmasına izin verilmeyecektir.

✓ Eğer ısınma sırasında takım topu diğer takımın yarı sahasına atarsa, hakem tarafından uyarılacaktır. Eğer aynı takım topu ikinci kere diğer takımın yarı sahasına atarsa, sportmenlik dışı davranış olarak değerlendirilerek, takım sportmenlik dışı penaltısı ile cezalandırılacaktır. Rakip sahaya atılan her top “takım sportmenlik dışı penaltı” alınmasına neden olacak ve bunun sonucunda topu atan oyuncunun ya da antrenörün maçtan ihracına neden olacaktır.

➤ **Oyunun Süresi**

✓ Bir oyun, 12 dakikalık iki eşit yarıya bölünmüş toplam 24 dakikadan oluşacaktır.

✓ Oyunun sonu ile bir sonraki oyunun başlangıcı arasında en az beş (5) dakika olmalıdır.

Paralimpik Oyunları ve Dünya Şampiyonaları'nda oyunun sonu ile bir sonraki oyunun başlangıcı arasında en az 15 dakika olacaktır.

✓ Oyun başlamadan beş (5) dakika önce duyulabilir bir uyarı yapılacaktır. Ayrıca her yarının başlamasından 90 sn. önce sesli bir uyarı olacaktır.

✓ Herhangi bir yarıda oynamaya başlayacak olan oyuncular, oyun başlamadan 90 saniye önce göz maskesi/pedi kontrolü için yüzleri kaleye dönük olarak hazır olmalıdırlar. Bu kurala uyulmaması takım ya da kişisel oyun geciktirme penaltısı verilmesine neden olacaktır.

✓ Maçın devresi 3 dakika uzunluğunda olacaktır.

✓ Tüm takım ve oyuncular masa hakemi süre başladı “time” dediğinde ya da sesli bir sinyal geldiğinde oyuna başlamaya hazır olmalıdırlar. Bu kurala uyulmaması takım ya da kişisel oyun geciktirme penaltısı verilmesine neden olacaktır.

✓ Süre dolduğu zaman, oyunun herhangi bir devresi bitmiş sayılacaktır.

10.3.3. Maç Başladıktan Sonraki Kurallar

➤ Oyun Protokolü

✓ Hakem oyunu, seyircilerin cep telefonlarını sessize almaları ve maç sırasında top oyunda iken herkesin sessiz olması gerektiğini hatırlatması ile başlatacaktır. Hakem “oyun” demeden önce “sessizlik lütfen” diyerek topu ilk atışı kullanacak takıma atar. Hakem, topu orta çizgiye en yakın olan oyuncuya atar. Daha sonra düdüğünü üç kere çalar ve “play” der.

✓ Oyun ve 10 sn. zaman süreleri “play” komutu ile başlayacaktır.

✓ Hakem herhangi bir yarıyı düdüğü çalıp “ilk yarı”, “game”, “uzatma devresi” “serbest atışlar (penaltılar)” ya da “seri penaltılar” diye anons ederek tamamlayacaktır. Bu uyarı, oyunculara devrenin bittiğini ve oyuncuların göz maskelerine dokunabileceklerini haber vermek ve yarı bitmeden penaltı durumunda olmadıklarını sağlamaya çalışmak içindir. “penaltılar” ve “seri penaltılar” arasındaki sürede oyuncuların göz maskelerine dokunmalarına izin verilmez.

✓ Oyun ve 10 sn. zaman süreleri (penaltı dışında) hakem düdüğü çaldığında duracak ve tekrar “play” dediğinde başlayacaktır. Oyun süresi penaltı sırasında duracaktır.

✓ Topun oyuna tekrar dahil olması durumunda top, hakem ya da köşe hakemi tarafından oyun alanının dışına çıktığı yerdeki 1.5 m oryantasyon çizgisi üzerine bırakılacaktır. Hakem daha sonra “sessizlik lütfen” diyerek, düdüğünü bir kere çalacak ve “play- oyun” ve 10sn. zaman süreleri bu komut ile başlayacaktır.

✓ Atış esnasında top saha dış çizgisini geçerse, hakem düdüğü çalıp “out” diyecektir. Maç süresi duracaktır. On saniye zamanı durdurulup zaman sıfırlanacaktır. Top, çıktığı taraftan karşı

takımın 1.5 metrelik oryantasyon çizgisi üzerine orta hakem ya da köşe hakemi tarafından bırakılacaktır. Hakem daha sonra “sessizlik lütfen” diyerek “düdük çalacak” ve “play” diyecektir. Oyun ve 10 sn. zaman süreleri hakem “play” dediğinde tekrar başlayacaktır.

✓ Eğer top, takım alanı tarafından kenar çizgisinin dışına çıkarsa, hakem düdük çalıp “blocked out” diyecektir. Oyun ve 10 sn. zaman süreleri duracaktır. Top, çıktığı taraftan karşı takımın 1.5 metrelik oryantasyon çizgisi üzerine orta hakem ya da köşe hakemi tarafından bırakılacaktır. Hakem daha sonra “sessizlik lütfen” diyerek “düdük çalacak” ve “play” diyecektir. Oyun ve 10 sn. zaman süreleri hakem “play” dediğinde tekrar başlayacaktır.

✓ Oyun süresi durduğunda ve top, hakem ya da köşe hakemi tarafından 1.5m’lik oryantasyon çizgisine tekrar bırakıldığında, hakem hiçbir takım üyesi topu tekrar almaya çalışmasa bile “sessizlik lütfen” deyip düdük çalacak ve “play” diyecektir.

✓ Sahada oyuncuyu yönlendirmeye yardımcı olunmayacaktır. Eğer herhangi bir zamanda hakemden yönlendirme istenir ise, bu kurala uyulmaması durumunda, kişisel penaltı ve oyun geciktirme penaltısı verilecektir.

✓ Bir penaltı verilmesini takiben, oyuncular hakem ya da köşe hakemi tarafından yönlendirilebilirler.

✓ Atılan top herhangi bir savunma oyuncusuna dokunmadan takım alanında durur ve oyuncular tarafından bulunamazsa “Ölü Top” olarak değerlendirilir. Bu durumda hakem düdüğünü çalarak “Ölü Top” diyecektir. Daha sonra top hakem tarafından savunma yapan takımın 1.5 m’lik oyuncu oryantasyon çizgisinin ön tarafına bırakılacaktır. Ölü top düdüğü, topun kale direğine çarpıp herhangi bir savunma oyuncusuna dokunmadan takım alanı ya da serbest alanda durmasıyla da çalınacaktır. Top tamamen hareketsiz kalana kadar düdük çalınmayacaktır.

✓ Bir takım üyesi oyun alanını, ancak oyunun resmi bir arasında (örn: tıbbi yardım ya da araç gereç ayarı) hakemden izin istedikten sonra terk edebilir. Bu takım üyesi o yarının bitimine kadar oyuna geri dönemez. Bu kurala uyulmaması durumunda takıma “oyun geciktirme” penaltısı verilecektir.

✓ Hakem ancak oyuncunun güvenliğinin tehlikeye düşeceği kanaatine varmışsa zeminin silinmesi için official time-out (Görevli Molası) alır. Zeminin silinmesi oyun içerisinde sadece görevli molası sırasında yapılır.

➤ Puanlama

✓ Topun kale çizgisini tamamıyla her geçişi gol sayılacaktır. Hakem düdüğü iki kere çalacak ve golü anons edecektir. Oyun süresi hakemin ilk düdüğü çalması ile duracaktır. Hakem ya da topu oyuna sokan köşe hakemi tarafından atılan gol sayılmaz.

✓ Oyun süresinin durmuş olduğu penaltı durumlarında topun tamamı gol çizgisini geçerse, gol sayılacaktır.

✓ Eğer savunma yapan oyuncunun göz maskesi atılan toptan dolayı çıkar ya da yerinden ayrılırsa; oyun, topun kontrol edilmesine, savunmadan dışarı çıkmasına ya da gol olana kadar devam ettirilir.

✓ Sürenin bitiminde en çok gol atan takım galip ilan edilecektir.

✓ Oyun, takımlardan birinin 10 gol farkla önde olması durumunda hemen sona erecektir.

➤ Takım Molası

✓ Her takım, taktik belirleme amacıyla normal oyun süresi boyunca dört (4) tane kırk beş (45) saniyelik mola alma hakkına sahiptir. Takım molalarından en az biri ilk yarıda alınmak zorundadır; aksi takdirde bu mola kaybedilmiş olacaktır. Mola alındığında, moladan her iki takım da faydalanır.

✓ Her takım bütün uzatmalar boyunca 1 mola alma hakkına sahiptir. Normal oyun süresinde kullanılmayan mola hakları kaybolacaktır.

✓ Topa sahip olan takım mola isteğinde bulunabilir. Her iki takım da oyundaki herhangi resmi bir düdük arasında mola isteğinde bulunabilir.

✓ Mola isteği bir çalıştırıcısının ya da herhangi bir takım üyesinin n hakeme “mola” demesi ve/veya el işaretiyle belirtilir. Takımın herhangi bir üyesi, takım topu kontrol etmeden önce el işareti ile “mola” isteğinde bulunabilir. Ancak molayı sözlü olarak talep etmeden önce takımın topu kontrol etmesini beklemelidir. Bu kurala uyulmaması durumunda “takım penaltısı” “kural dışı taktik verme” ye neden olacaktır.

✓ Hakemin molayı kabul edişi, mola demesi ve molayı alan takımın adını söylemesiyle anlaşılacaktır. Takım oturma alanındaki herhangi birinin sahaya girmesine izin verilecektir.

✓ Saniye hakemi 45 sn’lik zamanı başlatacak ve mola bitiminden 15 saniye önce sesli bir uyarı ve mola bitiminde bir daha sesli bir uyarı yapacaktır. Mola bitiminde sahadaki oyuncular haricindeki tüm takım üyelerinin takım oturma alanında olmaları gereklidir. Bu kurala uyulmaması durumunda takım penaltısı oyun geciktirmeye neden olacaktır.

✓ 15 sn. sesli sinyali geldiğinde hakemler “15 saniye” diye sesleneceklerdir.

✓ Mola süresi sona ermeden önce oyuncu değişikliği gerçekleştirilebilir. Eğer takım mola bitiminden önce oyuncu değişikliği isterse takıma hem oyuncu değişikliği hem mola verilir. 45sn'lik mola süresi bitiminde hakem oyuncu değişikliği anonsunu yapar ve oyuncu değişiklik prosedürü başlar. Eğer takım mola süresi bitiminden sonra oyuncu değişiklik talebinde bulunursa: takım penaltısı- oyun geciktirme ile cezalandırılır.

✓ Bir takım bir mola aldıktan sonra, ikinci bir mola ya da oyuncu değişikliğini alabilmesi için en az bir atış gerçekleştirmelidir.

✓ Eğer bir takım normal oyun süresi içerisinde dörtten (4) fazla mola ister ya da ikinci yarıda üç (3)'ten fazla ya da uzatmalar sırasında bir (1)'den fazla mola isterse, isteği reddedilecek ve hemen takım oyun geciktirme penaltısı verilecektir.

✓ Hakem “sessizlik lütfen” dedikten sonra takım oturma alanındaki herkesin taktik vermeyi durdurmaları gerekir aksi takdirde takım penaltısı “kural dışı taktik verme” penaltısı verilir.

➤ **Görevli Molası- Official's Time Out**

✓ Hakem, gerekli gördüğü herhangi bir zamanda görevli molası verebilir.

✓ Eğer bir hakem resmi bir mola düdüğünü topa sahip olan takım için verdiyse, o zaman, top kale hakemi tarafından kontrol edilmelidir. Görevli molası bitiminde köşe hakemi topu 1.5 m'lik oyuncu oryantasyon çizgisinin ön tarafına bırakmalıdır.

✓ Görevli molasının süre sınırı yoktur.

✓ Görevli molası sırasında takım oturma alanında bulunan takımlar, hakem “sessizlik lütfen” diyene kadar taktik verebilir. Hakemin “sessizlik lütfen” komutundan sonra takım oturma alanından taktik verme durmalıdır. Buna uyulmaması durumunda takım, takım penaltısı ile cezalandırılacaktır.

➤ **Tıbbi Mola**

✓ Tıbbi gerekçeli molalar en fazla kırk beş (45) saniyedir. Bir sakatlanma ya da rahatsızlanma durumunda hakem tarafından tıbbi mola verilecektir. Hakem 45 saniyenin bitiminde oyuncunun oyuna devam edip edemeyeceğine danışıp karar verir.

✓ 10 sn. zamanını tutmayan diğer zaman tutucu hakem tarafından 45 saniyelik tıbbi mola süresi başlatılacaktır.

✓ Tıbbi gerekçeli molanın bitimine 15sn. kala ve molanın bitiminde sesli bir uyarı verilecektir.

✓ Eğer hakem sakatlanan oyuncunun kırk beş (45) saniyenin sonunda oynamaya hazır olmadığına kanaat getirirse bu oyuncu tıbbi oyuncu değişikliği ile değiştirilir. Antrenörün

normal oyuncu değişikliği istemesi ile aynı oyuncu oyuna girebilir.

✓ Tıbbi gerekçeli mola sırasında takım oturma alanından birden fazla kişinin hakem izini olmadan sahaya girmesine izin verilmez. Sahaya giren kişinin tıbbi gerekçeli mola bitiminde takım oturma alanında olması zorunludur. 15 sn. uyarısı mola bitiminden önce verilir. Eğer hakem izini olmadan sahaya takım oturma alanından birden fazla kişi girerse ya da sahaya giren kişi tıbbi mola süresi bitiminde takım oturma alanında değilse takım oyun geciktirme penaltısı verilir. Eğer hakem izini olmadan sahaya takım oturma alanından birden fazla kişi girerse, hemen takım oyun geciktirme penaltısı verilir ve takımın 45 saniyelik tıbbi mola hakkını kullanmasına izin verilmez. Yaralanan oyuncu, oyuna devam edemeyecek durumda ise penaltı atışı kullanılmadan önce tıbbi oyuncu değişikliği yapılmalıdır. Bu durumda rakip antrenör tarafından savunma için seğilemez.

➤ **Kanamalar**

✓ Eğer bir oyuncuda yaralanmadan dolayı bir kanama olduğu hakem tarafından gözlenirse, tıbbi gerekçeli mola alınacaktır. Oyuncu sahadan çıkarılacak ve kanama durdurulup, kanayan yer kapatılıp ve gerekli ise forması değiştirilene kadar sahaya alınmayacaktır. Eğer tıbbi gerekçeli mola süresince kanama durdurulamaz, kanayan yer kapatılamaz ve forma değiştirilemez ise tıbbi oyuncu değişikliği “medical substitution” gereklidir.

✓ Eğer oyuncu kanamadan dolayı değiştirilirse tıbbi gerekçeli oyuncu değişikliği kabul edilecek ve antrenörün oyuncu değişikliği istemesi halinde ve hakemin, oyuncunun gerekli görülen gereksinimleri karşıladığını görmesi durumunda, oyuncu oyuna dahil edilecektir.

✓ Maç başlamadan önce mutlaka tüm kirlenmiş yüzeylerin uygun bir şekilde temizlenmesi gereklidir.

✓ Eğer oyuncunun aynı numaralı yedek bir forması yoksa farklı numaralı bir forma giymesine izin verilir (takım oyuncuları tarafından kullanılmış olmayan). Bu durum hakeme bildirilmeli ve hakem, değişikliği anons etmelidir. Bu forma diğer takım oyuncuları tarafından kullanılan forma ile aynı renklerde olmak zorundadır.

➤ **Takım Oyuncu Değişiklikleri**

✓ Her takım oyun süresi içerisinde dört (4) oyuncu değişikliği yapabilir. En az bir değişikliğin oyunun ilk yarısı içerisinde alınması gereklidir; aksi durumda bu oyuncu değişikliği hakkı kaybedilir.

✓ Her takım tüm uzatmalar boyunca bir (1) oyuncu değişikliği hakkına sahiptir. Normal oyun süresinde kullanılmayan oyuncu değişiklik hakları kaybolacaktır.

✓ Aynı oyuncu birden fazla değiştirilebilir.

✓ Top takımın kontrolündeyken oyuncu değişikliği istenebilir. Her iki takım oyun süresi durduğunda oyuncu değişikliği isteyebilir.

✓ Oyuncu değişikliği takımın herhangi bir üyesi tarafından el işaretleriyle ve/veya sözler kullanılarak (oyuncu değişikliği) talep edilebilir. Takımın herhangi bir üyesi, takım topu kontrol etmeden önce el işareti ile “oyuncu değişikliği” isteğinde bulunabilir. Ancak oyuncu değişikliği sözlü olarak talep edilmeden önce takımın topu kontrol etmesi beklenmelidir. Uyulmaması durumunda “takım penaltısı” “kural dışı taktik verme”ye neden olacaktır.

✓ Oyuncu değişikliği, hakemin değişikliği isteyen takımın adını söylemesi ile başlar.

✓ Hakem tarafından oyuncu değişikliği anonsu yapıldıktan sonra, değişiklik isteyen takım, önce oyundan çıkan ve sonra da oyuna dâhil olan oyuncunun numarasının bulunduğu levhayı kaldırır. Bu kurala uyulmaması durumunda takım penaltısı oyun geciktirmeye neden olacaktır.

✓ Göz pedinin takılması gereken turnuvalarda, oyuna dâhil olacak oyuncunun göz pedinin mutlaka takılı olması gereklidir ve hakem, oyuncu değişikliği anonsunu yaptığında kontrole hazır olunmalıdır. Oyuncu ya da çalıştırıcı tarafından olabilecek herhangi bir gecikme takım penaltısına neden olacaktır.

✓ Mola, oyuncu değişikliği bitmeden önce istenebilir. Eğer oyuncu değişikliği yapan takım, değişiklik bitmeden önce mola isterse hem oyuncu değişikliği yapmış hem de mola almış kabul edilir.

✓ Takım oyuncu değişikliği tamamlandıktan sonra aynı takımın oyuncu değişikliği ya da mola isteyebilmesi için en az bir atış gerçekleştirmesi gereklidir. Oyuncu değişikliği, oyuncunun sahaya adımını atması ile tamamlanmış kabul edilir. Bu kurala uyulmaması durumunda takım oyun geciktirme penaltısına neden olacaktır.

✓ Hakem, takım adını ve dışarı çıkan oyuncunun numarasını anons ettikten sonra, dışarı çıkan oyuncu maskesini çıkarıp takım oturma alanına gidebilir. Köşe hakemi dışarı çıkan oyuncuya yardımcı olabilir ve içeriye girecek oyuncuyu alarak takım oturma alanına yakın kale direğine bırakır. Eğer dışarı çıkan oyuncu, hakem takım adını ve dışarı çıkacak oyuncunun numarasını anons etmeden önce maskesine dokunursa maske penaltısı ile cezalandırılacaktır.

✓ Penaltı durumlarında, ceza alan oyuncu dışında oyuncu değişikliği yapılabilir.

✓ Oyuncu değişikliği sırasında her iki takım da oturma alanından hakem “sessizlik lütfen” diyene kadar taktik verebilir. Eğer takım “sessizlik lütfen” komutundan sonra taktik vermeye devam ederse takıma: takım penaltısı kural dışı taktik verme verilir.

✓ Devre arası, normal oyun süresi ile uzatmalar arası ve uzatmaların her iki devresi arası yapılan oyuncu değişiklikleri, takımın kalan üç oyuncu değişikliğinden biri olarak kabul edilmeyecektir. Takımlar devre arasındaki oyuncu değişikliklerini masa hakemine bildirmelidirler. Masa tarafı hakemi yarı devrenin başlamasından önce değişikliği anons eder. Eğer takım devre arası bitmeden önce oyuncu değişikliğini masa hakemine bildirmez ise bu takım: takım penaltısı – oyun geciktirme ile cezalandırılacaktır.

✓ Eğer takım normal oyun süresi içerisinde dörtten (4) fazla oyuncu değişikliği ya da ikinci devrede üçten (3) fazla ya da uzatmalarda birden (1) fazla oyuncu değişikliği talep ederse bu talep reddedilecek ve talep eden takım oyun geciktirme penaltısı ile cezalandırılacaktır.

➤ **Tıbbi Oyuncu Değişiklikleri**

✓ Tıbbi oyuncu değişiklikleri oyunda izin verilen dört (4) oyuncu değişikliğinden biri olarak sayılmayacaktır.

✓ Oyun süresi ve uzatmalar içerisinde aynı oyuncu için sakatlanmalardan dolayı oluşan iki kere duraklamalarda, hakemin kararı doğrultusunda, oyuncu devre sonuna kadar oyuna alınmaz. Oyunun geri kalan devresinde aynı oyuncu için yeni bir tıbbi duraklama oyuncunun hemen tıbbi oyuncu değişikliği ile devrenin sonuna kadar oyuna alınmamasını gerektirir.

✓ Tıbbi oyuncu değişikliği anonsundan sonra hakem, oyuncunun oyuna devam edip etmeyeceğine karar verir. Kırk beş (45) saniyenin sonunda eğer hakem oyuncunun devam etmeyeceğine karar verirse oyuncu değiştirilmelidir. Oyuncu, antrenörün normal oyuncu değişiklik isteği ile oyuna geri dönebilir.

✓ Takımın, tıbbi oyuncu değişikliği sırasında sahadaki oyunculara taktik vermesi hakemin “sessizlik lütfen” komutuna kadar devam edebilir. Uyulmaması durumunda: takım penaltısı kural dışı taktik verme verilir.

10.3.4. Oyun İhlalleri İle İlgili Kurallar

İhlal olduğu zaman hakem, gerekliyse düdüğünü çalarak ihlalin adını söyler. Top, kural ihlali yapmayan takıma verilir.

➤ **Erken Atış**

✓ Erken atış, oyuncunun topu hakemin verdiği "play" komutundan önce attığı takdirde oluşur.

➤ **Ball Over (Topun Atış Yapan Takıma Geri Verilmesi)**

Eğer top bir savunma oyuncusu tarafından durdurulur ve (a) top orta sahayı ya da (b) tarafsız alan yan çizgisi üzerinden geçer ise, hakem düdüğünü çalıp “ball over” der. Top ona sahip olan rakip takıma geri verilir.

✓ Top hakem ya da köşe hakemi tarafından oyun alanına çıktığı yerdeki 1.5 m oryantasyon çizgisi üzerine bırakılır. Hakem “sessizlik lütfen”, diyerek tek düdük çalar ve “play” der.

✓ Eğer top kale direğine çarpar ve orta saha ya da tarafsız alan yan çizgisi üzerinden dışarı çıkarsa, hakem tek düdük çalarak “ball over” der.

✓ Topun, sahanın üstündeki bir objeye çarpması halinde hakem tek düdük çalarak “ball over” der.

✓ Eğer oyuncu, topu orta sahanın üzerinden tamamen geçecek şekilde taşıyarak geçirir ise hakem tek düdük çalarak “ball over” der.

✓ Bu kural, serbest atışlara ve penaltı atışlarına uygulanmaz.

10.3.5. Kişisel Penaltılar İle İlgili Kurallar

✓ Kişisel bir penaltı durumunda hakem düdüğünü çalarak, penaltının adını, oyuncunun numarasını ve takım adını anons edecektir. Penaltıya neden olan oyuncu penaltı atışını savunacaktır. Oyuncunun bir sakatlıktan dolayı topu savunamayacak durumda olması halinde, atış yapacak takım sahada kalan iki oyuncudan birini savunma yapmak için seçer. Oyunun kurallarına göre, bütün penaltı durumlarında geçerli olmak üzere, atışı yapan oyuncu sayı yapamaz ve atışı yapan takım kişisel ya da takım penaltısı ile cezalandırılır. Gol olmadığı sürece savunmadan kaynaklı penaltı durumlarında atış tekrarlanacaktır. Eğer penaltıyı kullanacak oyuncu kendi kalesine gol atarsa gol sayılmayacak ancak top kaybı olarak değerlendirilecektir. Eğer kişisel bir penaltı atışı sırasında başka bir penaltı gerçekleşirse, ilk penaltı atışından sonra ikinci penaltı atışı gerçekleştirilecektir. Penaltıyı kullanacak takım, penaltıyı atmamak istemezse bu durum takım kaptanı tarafından el işareti ile gösterilmeli ve/veya sözlü olarak “ceza reddedildi” (penalty declined) demelidir. Oyun tekrar başladığında penaltı kullanmak istemeyen takım topa sahip olacaktır. Oyun süresi bütün penaltı durumlarında duracaktır.

➤ Short Ball (Kısa Atış)

✓ Atılan bir top, savunma takımının takım alanı önünde durduğunda, atışı yapan oyuncuya short ball (kısa top) penaltısı verilecektir.

➤ High Ball (Uzun Atış)

✓ Top, atışı yapan oyuncunun elinden çıktıktan sonra en az bir kere oyuncunun takım alanında (6 m) yere değmek zorundadır. Değmediği takdirde atışı gerçekleştiren oyuncuya high ball penaltısı verilecektir.

➤ **Long Ball (Yüksek Atış)**

✓ Top serbest bölgede en az bir kere yere değmek zorundadır aksi durumda atışı yapan oyuncu, long ball penaltısı ile cezalandırılacaktır.

➤ **Göz Maskeleri**

✓ Oyun sırasında hakemin izni olmadan oyuncu kendisinin ya da başka bir oyuncunun göz maskesine bilerek dokunur ise, dokunan oyuncuya eyeshades (göz maskesi) penaltısı verilecektir.

✓ Bir penaltı durumunda sahadan çıkarılan oyuncu göz maskesini elleyemez, aksi takdirde eyeshades penaltısı verilir.

✓ Eğer oyuncu değişikliği sırasında sahayı terk eden oyuncu, hakemin oyuncu değişiklik anonsundan ve takım ismini söylemesinden önce maskesine dokunur ve/veya maskesini çıkarırsa eyeshades (göz maskesi) penaltısı verilir.

✓ Göz maskesi (eyeshades) penaltısı her iki hakem tarafından ya da 10 sn. zaman hakemi tarafından uyarılmasından sonra çalınabilir. 10 sn. hakemi 10 saniyelik cezayı belirtmek için daha önceden belirlenen sesi kullanarak orta hakeme penaltı sinyali gönderir. Masa hakemi, göz maskesi ya da göz pedlerini kontrol etmeden önce, 10 sn. hakemi ile ayrıntıları görüşerek gerekli cezayı verecektir.

➤ **Kural Dışı Savunma**

✓ Topla yapılan ilk savunma esnasında, savunma yapan oyuncunun vücudu, takım sahasına (oryantasyon ve ara alan) değer ise oyuncu kural dışı savunma yapmış olur.

✓ Savunma yapan oyuncu “kural dışı savunma” yaptığında hakem, topun savunma tarafından kontrol edilmesine, savunmadan dışarı çıkmasına ya da gol olana kadar devam etmesine izin verilir. Eğer top gol olursa penaltı düdüğü çalınmayacaktır.

➤ **Kişisel Oyun Geciktirme**

✓ Oyuncular, hakemin talimatı üzerine oyunun herhangi bir yarısına başlamaya hazır olmalıdır.

✓ Oyuncular, hakem ya da köşe hakemi tarafından, penaltı durumunu takip eden bir durum olmadıkça sahadaki takım arkadaşları dışında bir kimseden yardım almamalıdır.

✓ Hakem, herhangi bir oyuncunun oyunu bilerek geciktirdiği kanaatine varırsa, kişisel oyun geciktirme penaltısı verilecektir.

✓

➤ **Kişisel Sportmenlik Dışı Davranış**

✓ Eğer hakem, oyuncunun sportmenlik dışı bir tavır sergilediğine karar verirse, o oyuncu

aleyhine “kişisel sportmenlik dışı davranış” penaltısı verecektir. Ayrıca, oyun sırasındaki kişisel sportmenlik dışı davranış penaltısı verilen oyuncu oyundan çıkarılabilir. Herhangi bir sportmenlik dışı bir davranıştan dolayı oyundan çıkarılan oyuncu turnuanın bir sonraki maçında oynayamaz. Herhangi bir sportmenlik dışı bir davranış, oyundan atılmaya ya da tesisten uzaklaştırılmaya neden olabilir.

✓ Eğer bir oyuncu oyundan çıkarılır ya da uzaklaştırılırsa, hakem müsabakanın teknik delegesine bu durumu tutanak ile bildirmek zorundadır. Eğer teknik delege itiraz komitesi ile birlikte bunu onaylarsa oyuncu diğer yarışlardan çıkarılabilir. Bu durum teknik delege tarafından yazılı bir rapor ile Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) Goalball alt komitesine turnuanın sonucunda verilmelidir. İtiraz komitesi toplanamaz ve bu konuda karar veremez ise, söz konusu oyuncu itiraz komitesi bu konuda karar verene kadar turnuvadaki diğer maçlara katılamaz.

✓ Kişisel sportmenlik davranıştan dolayı oyundan çıkarılan bir oyuncu aynı oyunda başka bir oyuncu ile yer değiştirebilir. Bu değişiklik, izin verilen oyuncu değişikliklerinden biri olarak kabul edilir.

✓ Maç başlangıcından önce ya da maç sırasında oyuncu tarafından hakem ve görevlilere yapılan kasıtlı bir fiziksel müdahale o oyuncunun hemen oyun dışına atılmasını ve sahayı terk etmesini gerektirir. Penaltı atışı kullanacak takım sahada olan oyunculardan birini savunma için seçer. Eğer maç başlamadan önce olay gerçekleşmişse, rakip takım, sıralama listesindeki herhangi bir oyuncuyu savunma yapmak için seçebilir.

✓ Top, atış yapan oyuncunun elinden çıktığında yuvarlak olmalı aksi takdirde kişisel sportmenlik dışı davranış penaltısı verilecektir.

✓ Goalball sporunda hiçbir yabancı maddeye bir donanım geliştirme yardımı olarak izin verilmeyecektir. Oyuncunun, top yüzeyinin yapışmasını artırır ya da azaltır bir madde kullanması kesinlikle yasaktır. Bu gibi davranış “kişisel sportmenlik dışı davranış” penaltısı olarak kabul edilecektir.

✓ Herhangi bir oyuncunun, topu kasıtlı olarak herhangi bir yüzeye sürterek ıslak hale getirmeye çalışması halinde kişisel sportmenlik dışı davranış penaltısı verilecektir.

✓ Topla ilk temastan sonra, oyuncu ayakta iken topa kasıtlı olarak ayak ile vurulması halinde oyuncuya “kişisel sportmenlik dışı” davranış penaltısı verilecektir.

✓ Hakem, dışarıya doğru atılan herhangi bir atışın birine zarar verebileceğini düşünürse, atan oyuncuya kişisel sportmenlik dışı penaltısı verir.

✓ Oyuncu hakemin izni olmadan göz pedlerine kasıtlı olarak hiçbir şekilde müdahale

edemez. Aksi takdirde bu oyuncu kişisel sportmenlik dışı davranıştan dolayı oyundan çıkarılır. Oyuncu değişikliği yapılabilir. Bu oyuncu değişikliği izin verilen oyuncu değişikliklerinden biri olarak kabul edilir.

➤ **Gürültü**

✓ Oyuncu tarafından atış sırasında ya da topun atılmasından sonra savunma yapan takımın topu takip etmesini önleyecek bir gürültü yapılması durumunda penaltı verilecektir.

✓ Herhangi bir aşırı gürültü, hayvan sesleri olarak tanımlanacaktır. Aşırı şekilde ayakla yere vurma, sahaya el ya da yumruk ile aşırı vurma, aşırı el çırpma, ıslık çalma, şarkı söyleme, ayakkabı gıcırdatması, dil şaklatması, gereksiz ve anlamsız olarak konuşma ve bağırımlar gürültü olarak sayılır.

10.3.6. Takım Penaltıları ile İlgili Kurallar

✓ Takım penaltıları durumunda hakem, “düdüğünü çalmalı,” takım penaltısı” demeli ve takım adını anons etmelidir. Penaltıyı atacak olan takım sahadaki oyuncular arasından penaltıyı savunacak olan oyuncuyu seçer. Bu kural tüm takım penaltılarında uygulanacaktır. Eğer takıma maç başlamadan önce penaltı atışı verilmişse, atışı kullanacak takım, rakip takımın sıralama listesindeki herhangi bir oyuncuyu savunma yapmak için seçebilir. Oyun kuralı tüm penaltılara uygulanır ve atış atacak olan oyuncu penaltıya neden olursa gol sayılmayacak ve takım kişisel ya da takım penaltısı ile cezalandırılacaktır. Eğer bir savunma penaltısı gerçekleşir ve gol olmaz ise atış tekrarlanacaktır. Eğer penaltıyı kullanacak oyuncu kendi kalesine gol atarsa gol sayılmayacak ancak top kaybı olarak değerlendirilecektir. Penaltıyı kullanacak takım penaltıyı atmak istemezse el işareti ile ve/veya ceza reddedildi “penalty declined” demelidir. Oyun tekrar başladığında penaltıyı kullanmak istemeyen takım topa sahip olacaktır.

➤ **10 Saniye**

✓ Topun savunma takımına ilk temasından sonra, takımın topu orta saha çizgisinden geçirmek için 10 saniyelik bir zamanı olacaktır.

✓ Eğer topun savunmaya ilk temasından sonra bir mola, oyuncu değişikliği ya da blocked out olursa ve takım topa sahip ise (oyuncunun kontrolünde ya da takım oyuncuları aralarında paslaşırlarken) hakemin düdüğü ile 10 sn. zamanı durdurulacak ve hakem düdüğü çalıp “play” komutu verdikten sonra oyun kaldığı yerden devam edecektir. Takımın, topu orta saha çizgisi ya da köşe çizgisinden geçirmesi için 10 saniyelik zamandan geri kalan süre kullanılacaktır.

✓ Bir savunmayı takiben “blocked out” düdüğü çalınmış ise 10 sn. zamanı durdurulur ve

top oyuna tekrar girdiğinde hakem, “sessizlik lütfen” diyerek “düdük çalar” ve “play” komutunu verir. 10 sn. süresi “play” komutundan sonra devam eder.

✓ 10 saniye süresi time out (devre arası) sırasında sıfırlanacaktır.

✓ 10 saniye süresi golden sonra sıfırlanacaktır.

✓ 10 saniye süresi herhangi bir yarının bitiminde sıfırlanacaktır.

✓ 10 saniye süresi penaltı durumlarında sıfırlanacaktır.

✓ 10 saniyelik zaman, savunmanın topla ilk temasından sonra takımın topa sahip olup olmadığına bakılmaksızın başlayacaktır.

✓ 10 saniye zaman tutucu hakemi, top orta saha ya da köşe çizgisini geçmeden önce süre 10 saniyeyi geçtiğinde haber verecektir.

➤ **Takımın Oyunu Geciktirmesi**

✓ Devrenin herhangi bir yarısına başlayacak oyuncular, hakemin komutu ile 90 sn. önce göz maskesi kontrolü için oyuna başlamaya hazır bulunmalıdır.

✓ Takım oyunun devamını engelleyen davranışlarda bulunamaz.

✓ Masa hakemleri devre arasında, maçın normal süresinin bitimi ile uzatmalar öncesinde, herhangi bir oyuncu değişikliği yapılmış ise bilgilendirilmelidir.

✓ Bir takım, oyunun normal süresi içerisinde toplamda dörtten (4) fazla ya da ikinci yarıda üçten (3) fazla ya da uzatmalarda birden (1) fazla mola isteğinde bulunamaz.

✓ Bir takım, oyunun normal süresi içerisinde toplamda dörtten (4) fazla ya da ikinci yarıda üçten (3) fazla ya da uzatmalarda birden (1) fazla oyuncu değişiklik isteğinde bulunamaz.

✓ Hakem tarafından onaylandıktan sonra, antrenörün dışarı ve içeri girecek oyuncuların numaralarını sırasıyla belirtmeye hazır olması gereklidir. Oyuncu değişiklik anonsundan sonra, oyuncunun göz maskesi ve göz pedi için kontrole hazır olması gereklidir.

➤ **Takımın Sportmenlik Dışı Davranışı**

✓ Isınma sırasındaki saha ihlali halinde, eğer ısınma sırasında takım, topu diğer takımın yarı sahasına atarsa, hakem tarafından uyarılacaktır. Eğer aynı takım topu ikinci kere diğer takımın yarı sahasına atarsa takım penaltısı- sportmenlik dışı davranış- ile cezalandırılacaktır. Rakip sahaya atılan her atış “takım sportmenlik dışı penaltı’ya” neden olacak ve bu durum oyuncunun ya da antrenörün maçtan çıkarılmasına neden olabilecektir.

✓ Takımın bütün oyuncu ve temsilcilerinin centilmen bir davranış içerisinde olmaları gereklidir.

✓ Hakemin kanaati doğrultusunda herhangi bir sportmenlik dışı bir davranış, oyundan atılmaya ya da tesisten uzaklaştırılmaya ve/veya yarıştan çıkarılmaya neden olabilir. Hakem,

müسابakanın teknik delegesine daha sonraki karar için olayın tutanağını sunmalıdır. Eğer teknik delege gerekli görürse takım turnuvadaki maçlardan çıkarılabilir. Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA) teknik delegesi, IBSA goalball alt komitesine bu durumu bir rapor ile bildirmelidir.

➤ **Kural Dışı Taktik Verme**

✓ Kural dışı taktik verme, her iki hakem tarafından ya da 10 sn. hakemi tarafından masa tarafı hakemine bu durumun bildirilmesi ile verilebilir. 10 sn. hakemi on (10) saniyelik cezayı belirtmek için daha önceden belirlenen sesi kullanarak orta hakeme penaltı sinyali gönderir. Masa tarafı hakemi, penaltı öncesi, 10 sn. hakemi ile “kural dışı taktik verme” penaltısı ile ilgili ayrıntıları görüşür.

➤ **Gürültü**

✓ Top atıldıktan sonra hücum takımı üyelerinden herhangi biri tarafından yapılan herhangi bir aşırı gürültü penaltı ile cezalandırılacaktır.

✓ Herhangi bir aşırı gürültü, hayvan sesleri olarak tanımlanacaktır. Aşırı şekilde ayakla yere vurma, sahaya el ya da yumruk ile aşırı vurma, aşırı el çırpma, ıslık çalma, şarkı söyleme, ayakkabı gıcırdatması, dil şaklatması gereksiz ve anlamsız olarak konuşma ve bağırımlar gürültü grubundadır.

10.3.7. Maç Sonundaki Kurallar

➤ **Uzatma**

✓ Kazananın belirlenmesi gereken bir maçın sonunda skorda eşitlik olduğu takdirde takımlar, üçer (3) dakikalık iki (2) devre oynarlar.

✓ Oyunun normal süresi bitimi ile ilk uzatma devresi arasında üç (3) dakikalık bir ara olacaktır. Bu ara sırasında, hangi takımın atış ya da savunma yapacağını ve hangi takımın ne tarafta başlayacağını belirlemek için yazı tura atılır.

✓ Gol atan ilk takım kazanan ilan edilir.

✓ İkinci uzatma devresi gerekli olursa takımlar üç (3) dakikalık ara içerisinde yer değiştirirler.

➤ **Serbest Atışlar ve Penaltılar**

✓ Uzatmalar sonunda beraberlik bozulmamış ise kazananı serbest atışlar belirler. Oyun kuralları tüm penaltılar sırasında geçerlidir.

✓ Kazananın belli olması gereken bir maçta, maç öncesi yazı tura atışı sırasında, antrenöre serbest atışlar için sıralama listesi verilir. Sıralama listesi atış kayıt listesinde “score sheet” bulunan tüm oyuncularını kapsamalldır.

✓ Serbest atış sayısı sıralama listesindeki minimum oyuncu sayısına göre belirlenir.

✓ Serbest atışlardan önce hangi takımın ilk olarak atış yapacağını belirlemek için yazı tura atışı yapılır. Yazı tura atışı sırasında antrenör kendisine yazı tura atışı sırasında verilen sıralama listesini teslim eder. Oyuncular, atış ve savunmayı bu sıralama listesine göre yaparlar.

✓ Tüm oyuncular göz maskelerini takarlar ve hakem tarafından çağrılana kadar oturma banklarında kalırlar. Göz maskeleri serbest atışlar sonuçlanana kadar takılı kalmalıdır.

✓ Her iki takımın sıralama listesinde bulunan ilk oyuncular hakem refakatinde sahaya girerek arka orta çizgi üzerine yerleştirilirler ve her oyuncu birer kere atış yapar. Hakem, oyuncuyu takım adı ve numarası ile anons eder ve ilk atışı kimin atacağını bildirir.

✓ Serbest atışlar sırasında sakatlanan oyuncular sıralama listesinden silinir ve oyuncular sıralamaya göre yukarıya çıkar. Rakip takımın fazla oyuncuları en alttaki sıradan itibaren sırayla silinir.

✓ Yazı tura atışını kazanan takım ilk atışlarda atış ya da savunma yapmayı seçer. İkinci atışlar da yer değiştirecektir. Bu prosedür kazanan belli olana kadar devam eder.

✓ Atış yapan takımın kişisel ya da takım penaltı yapması durumunda, atış sayılır ancak gol sayılmaz ve bu atış ayrıca başka bir penaltıya neden olmaz. Eğer savunma sırasında kişisel ya da takım penaltısı olursa atış tekrarlanır ancak gol olur ise atış tekrarlanmaz, gol kabul edilir.

✓ Bu sıralama, minimum oyuncu sayısının tümü bir kez atış ve savunma yapma şansı elde edene kadar tekrarlanacaktır. Oyunun sonucu, takımlardan birinin kalan atış sayısından daha fazla skor yapması ile ilan edilecektir.

✓ Daha fazla sayıda gol atan takım kazanan ilan edilecektir.

✓ Eğer penaltıyı kullanacak oyuncu kendi kalesine gol atarsa, gol sayılmayacak ancak top kaybı olarak değerlendirilecektir.

➤ **Seri Penaltılar**

✓ Serbest atışlardan sonra eşitliğin halen devam etmesi halinde seri penaltılar kazananı belirleyecektir. Oyun kuralları tüm seri penaltılar da geçerlidir.

✓ Serbest atışlarda yer alan oyuncular aynı zamanda seri penaltılarda da sıralama listesine göre yer alacaklardır.

✓ Seri penaltılardan önce, yeniden yazı tura atılacak ve ilk atışı kimin yapacağını belirlenecektir. Her iki atıştan sonra, ilk atışı yapan takım değişecektir.

✓ Her iki takımın sıralama listesinde bulunan ilk kişiler hakem refakatinde sahaya girerek arka orta çizgi üzerine yerleştirilirler ve her oyuncu birer atış atar. Hakem, oyuncuyu takım adı ve numarası ile anons eder ve ilk hangi oyuncunun atış yapacağını anons eder.

✓ Yazı tura atışını kazanan takım, ilk atışlarda atış ya da savunma yapmayı seçer. Her iki atıştan sonra, ilk atışı yapan takım değişecektir. Bu prosedür kazanan belli olana kadar devam edecektir.

✓ Sıralama, minimum oyuncu sayısının tümü bir kez atış ve savunma yapma şansı elde edene kadar tekrarlanacaktır. Kazanan, takımlardan birinin kalan atış sayısından daha fazla skor yapması ile ilan edilecektir.

✓ Eğer oyuncuda bir sakatlanma meydana gelirse, serbest atışlar sırasında sakatlanan oyuncular sıralama listesinden silinir ve oyuncular sıralamaya göre yukarıya çıkar. Rakip takımın fazla oyuncuları en alttaki sıradan itibaren sırayla silinir.

✓ Atış yapan oyuncunun penaltı yapması durumunda, atış sayılır ancak gol sayılmaz ve bu atış ayrıca başka bir penaltıya neden olmaz. Eğer savunma penaltısı olursa atış tekrarlanır ancak gol olur ise atış tekrarlanmaz gol kabul edilir.

✓ Eğer penaltıyı kullanacak oyuncu kendi kalesine gol atarsa, gol sayılmayacak ancak top kaybı olarak değerlendirilecektir.

10.3.8. Maç Kâğıdını İmzalama ve İtiraz Etme İle İlgili Kurallar

✓ Maçın bitiminden hemen sonra her iki takımın antrenörleri, her iki hakem ve maç kâğıdının sorumlusu olan yazı hakemi maç kâğıdını ve puan tablosunu masada imzalar. Eğer antrenör maçın bitiminden hemen sonra maç kâğıdını ve puan tablosunu imzalamaz ise maçın sonucuna itiraz edemez.

✓ Antrenörler maça itiraz edip etmeyeceklerini işaretlemelidirler. İtiraz turnuva sorumlusuna ya da onu temsil eden kişiye yazılı bir şekilde maçın bitiminden sonra yarım saat içinde itiraz ücreti ile sunulmalıdır. İtiraz ücreti organizasyon komitesi tarafından belirlenecek ancak yüz (100) Euro'dan az olmayacaktır.

✓ Takım yöneticisi tarafından Uluslararası Görme Engelliler Spor Federasyonu (IBSA)'na yapılan itirazlar "itiraz formuna" İngilizce olarak yazılmak zorundadırlar. Yapılan itirazlar da mutlaka itiraz edilen kuralın/ kuralların sayı numarası bildirmelidir. İtirazlar özellikle yanlış uygulanan kuralları içermelidir. Müsabakanın yapıldığı tesisinin niteliği ya da hakemlerin atamalarına ilişkin olmamalıdır.

✓ IBSA teknik delegesi, turnuva direktörü ya da belirlenmiş bir temsilci itiraz edenlere itiraz komitesinin, itirazı ne zaman ve nerede gözden geçireceğini bildirmelidir. Tüm katılımcılara yazılı itirazlarını destekleyecek kısa bir savunma konuşması hakkı verilir.

✓ Düzenleyici komite, maç başlamadan 5 dakika önce video kaydını başlatacak ve maçın bitiminden 5 dakika sonra video kaydını sonlandıracaktır.

✓ İtirazı destekleyecek herhangi bir dijital video kayıt, yalnızca düzenleyici komite tarafında kayda alınmışsa kabul edilecektir.

✓ İtiraz komitesinin verdiği karar nihaidir. Her iki takım itiraz komitesinin kararını vermesinden en fazla 30 dakika sonra yazılı olarak bilgilendirilecektir. İtirazda bahsedilen tüm bölümlere ilişkin bir yazılı bildiri yapılacaktır. Yazılı karar komitenin kararı gerekçesini içerecektir. İtiraz edilen oyunun tüm sonuçları, itiraz komitesi bir karara varana kadar ilan edilmeyecektir.

✓ Bir itiraz geçerli sayıldığı takdirde, depozito geri verilecektir Aksi takdirde, (a) turnuva IBSA tarafından gerçekleştirilmiş ise IBSA'ya ve/veya (b) IBSA tarafından yapılmamış ise depozito organizasyon komitesi hesabında kalacaktır.

11. Goalball'de Teknik ve Taktik Çalışmalar

11.1. Yer Bulma Çalışması

➤ Görev.1- Bireysel yer bulma çalışmaları:

- ✓ Bir numaralı bölgeyi bulmak,
- ✓ İki numaralı bölgeden üç ve dört numaralı bölgelerin bulunması.
- ✓ Bölgenin yerini belirterek (el veya ayakla o bölgenin üzerine vurarak) bölgeyi bulmak,
- ✓ Oturur pozisyonda belirtilen bölgeyi bulmak.

➤ Görev.2- Grupla yapılan yer bulma çalışmaları:

- ✓ Bir numaralı bölgeden iki numaralı bölgenin bulunması,
- ✓ Dört numaralı bölgeden beş numaralı bölgenin bulunması,
- ✓ Bağımsız olarak belirtilen bölgeyi bulmak,
- ✓ Goalball sahasında ayakta yürüyerek bölgeyi bulmak,

Hareket Becerisini Geliştirmek İçin:

- ✓ Yer bulma çalışmalarında kale ve oryantasyon/yönelim çizgilerine dikkat edilmelidir.
- ✓ Öğrenci, bularak oturduğu bölgenin hangi bölge olduğunu söylemelidir.

Taktiği Geliştirmek İçin:

✓ Kale ve oryantasyon/yönelim çizgilerinin antrenman ve maçlarda etkili kullanılması önemlidir.

Kazanımlar:

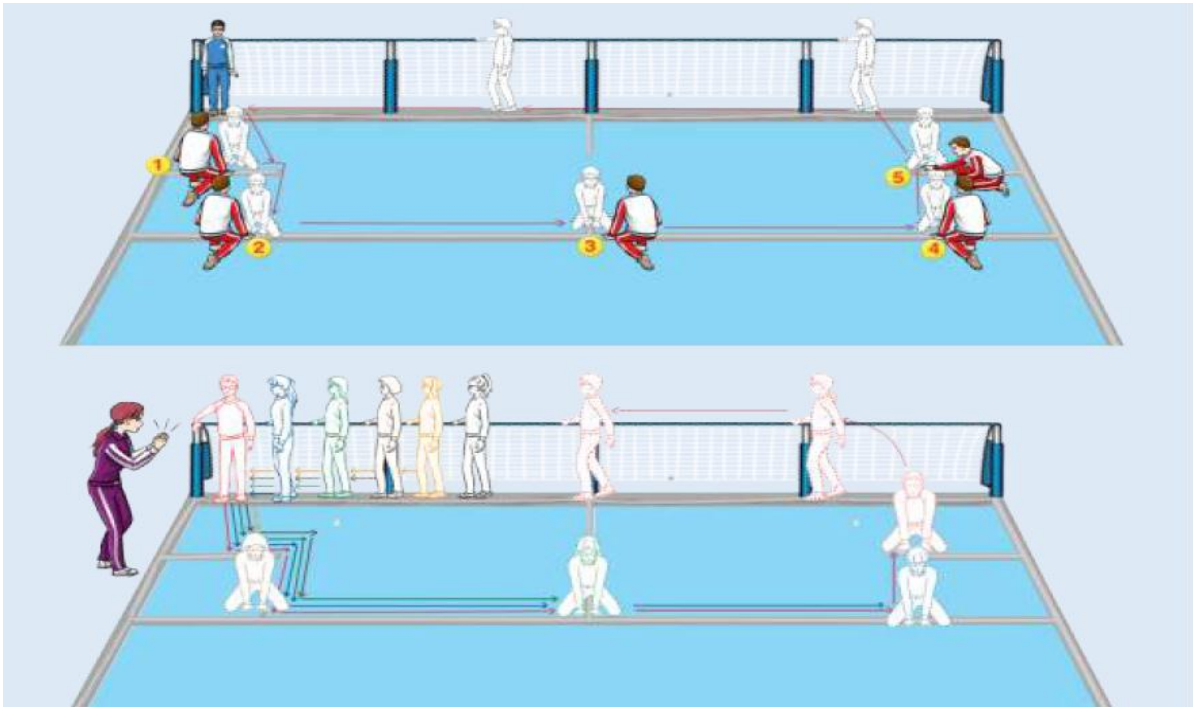
✓ Sporcuların hedefe yönelimleri ve bağımsız hareket etmeleri için gerekli olan “sağ-sol” kavramların pekiştirilmesinin yanı sıra vücut bütünlük kavramlarının gelişmesi ve müsabakalarda gelişen farklı pozisyonlara karşı vücudunu kullanması kolaylaşır.

✓ Sporcuların etkinlikler içinde sürekli hareket etme çalışmaları, müsabakalarda hedefe daha hızlı şekilde ulaşmalarını kolaylaştırır.

✓ Sporcuların oyun alanının genişliği hakkında bilgi sahibi olmasını ve saha içerisindeki tüm hedefler arasında yaklaşık ölçümler yapmasını kolaylaştırır.

✓ Sporcuların el çırpma sesini takip ederek bir yöne yönelmeyi ve hedefi bulmalarını destekler.

Oyuncu bir numaralı bölgenin arkasında kale direğini tutar. Komutla beraber bir adım öne çıkarak bir numaralı bölgeye (1,5 metrelik kabartma çizgiye) oturur. Yine komutla 1,5 metre kabartma çizginin (oyuncunun sol tarafındaki) kenarına gelir ve 90 derece öne çıkarak iki numaralı bölgeye oturur. Komutla sol tarafına doğru kabartma çizgiyi takip ederek üç numaralı bölgeyi (50 cm uzunluğundaki “T”) dokunarak bulur. Komutla yine solunu takip ederek dört numaralı bölgeyi (15 cm’lik “T”) bulur. Sağ el dört numaralı bölgedeki “T”nin üzerinde olacak şekilde pozisyon alınır. Geri geri gidilerek 1,5 metre uzunluğundaki “T” bulunur. Komutla ayağa kalkarak sağ el ile kale direği takip edilir ve bir numaralı bölge tarafına geçilir.

Şekil:6. Yer bulma çalışması

11.2. Topsuz Çalışmalar

➤ **Görev.1-** *Fiziksel yardımla çalışmak:*

- ✓ Dar bir alanı korumak, kapatmak, uzanmak,
- ✓ Geniş vücut yüzeyi ile savunma yapmak,
- ✓ Oturur pozisyonda çalışmak,

➤ **Görev.2-** *Bağımsız çalışmak:*

- ✓ Bağımsız çalışmak,
- ✓ Ayaktan yere düşülerek uzanmak,
- ✓ Ani komutla balıksırtı pozisyonuna geçmek,

Hareket Becerisini Geliştirmek İçin:

- ✓ Vücut mümkün olduğunca genişletilerek top beklenilmeli,
- ✓ Kollar uzatıldığında ellerin arası, goalball topunu geçmeyecek şekilde açık ve paralel olmalı,
- ✓ Ayaklar üst üste, araları goalball topu geçmeyecek genişlikte açık, üstteki ayak hafif önde olmalıdır (goalball topunun sekerek ayakların üzerinden aşmaması için).

Taktiği Geliştirmek İçin:

- ✓ Pozisyon geçişlerinin hızla yapılması,
- ✓ Pozisyon kaybedildikten sonra hızla toparlanması ve temel pozisyona dönülmesi,
- ✓ Koordinasyon gerektiren hareketlerin hızlı verilmesi,
- ✓ Hücum bitmeden kol ve ayak pozisyonlarının bozulmaması,
- ✓ İyi bir konsantrasyonla topun geliş yönünün tahmin edilmesi önemlidir.

Kazanımlar:

✓ Sporcuların hedefe yönelimleri ve bağımsız hareket etmeleri için gerekli olan “sağ-sol” kavramların pekiştirilmesinin yanı sıra vücut bütünlük kavramlarının gelişmesini ve müsabakalarda gelişen farklı pozisyonlara karşı kullanmasını kolaylaştırır.

✓ Sporcuların etkinlikler içinde sürekli hareket etme çalışmaları, müsabakalarda hedefe daha hızlı şekilde ulaşmalarını kolaylaştırır.

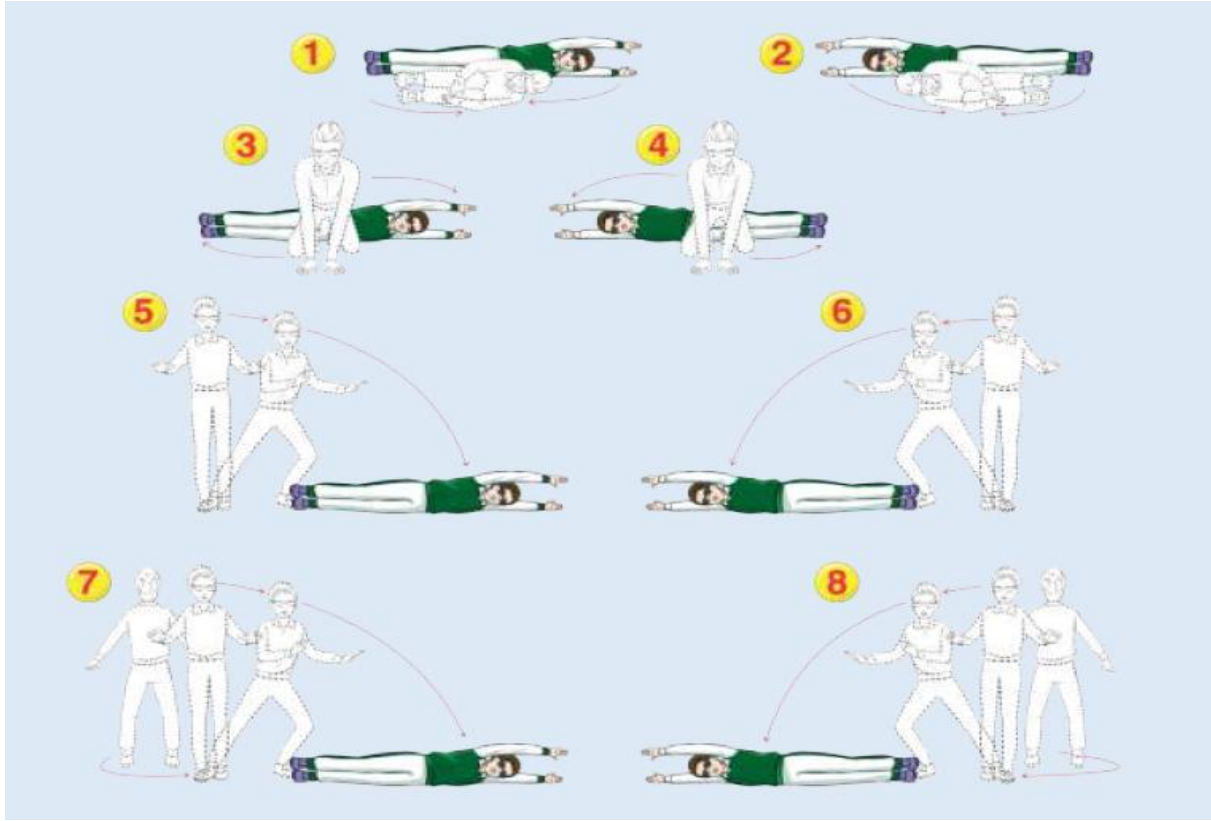
1. ve 2. Etkinlik: Balıksırtı pozisyonunda eller solda, ayaklar sağda olacak şekilde uzanılır. Komutla birlikte ayaklar karına çekilirken iki elle dizler yakalanır. Komutla eller üst üste gelecek şekilde başın hafif geride olmasına, üstteki ayağın hafif önde olmasına dikkat edilerek balıksırtı açılır. Aynı hareket aksi yönde tekrar edilir.

3 ve 4. Etkinlik: Temel oturuş pozisyonunda (bank pozisyonunda) sola doğru eller uzatılır ve yatar pozisyona geçilir. Baş hafif geride, ayaklar üst üste gelir. Üstteki ayağın hafif

önde olmasına dikkat edilir. Aynı hareket aksi yönde tekrar edilir.

5. ve 6. Etkinlik: Ayaklar omuz genişliğinde açık durumdayken sol ayak yana doğru kaydırılır ve omuz üzerine hafif bir şekilde düşülerek balıksırtı pozisyona geçilir. Aynı hareket aksi yönde tekrar edilir.

7. ve 8. Etkinlik: Oyuncu sırtı dönük pozisyondanken komutla soldan dönerek sol tarafa adım atar ve balıksırtı pozisyonunda yana yatar. Eller ve ayaklar gergin, baş hafif geride, ayakların arası bir karış kadar açık ve üstteki ayak hafif öndedir. Aynı hareket aksi yönde tekrar edilir.

Şekil:7. Topsuz çalışmalar

11.3. Toplu Çalışmalar

➤ **Görev.1-** Fiziksel yardımla çalışmak:

- ✓ Olduğu yerde yapmak,
- ✓ Geniş alanda yapmak,
- ✓ Çift el kullanmak,
- ✓ Zaman kısıtlaması olmadan çalışmak,
- ✓ Oturarak çalışmak,

➤ **Görev.2-** Hareketleri eşle ve grupla yapmak:

- ✓ Sınırlı alanda yapmak,

- ✓ Tek el kullanmak,
- ✓ Baskın olmayan kol ile çalışmak,
- ✓ Belirlenen zaman içerisinde çalışmak,
- ✓ Hareket hâlindeyken yapmak,
- ✓ Ayakta çalışmak,
- ✓ Goalball sahasında topla düzensiz çalışmalar yapmak,

Hareket Becerisini Geliştirmek İçin:

- ✓ Çift el ve tek el top çalışmaları yapılmalı,
- ✓ Top, zemin veya vücut üzerinde kesintisiz yuvarlanmalı,
- ✓ Basit hareketlerden daha karmaşık hareketlere geçilmeli,
- ✓ Çalışmalarda sürenin değil, hareketin niteliği ön plana çıkarılmalı,
- ✓ Yeterli tekrar yapılmadan diğer harekete geçilmemelidir.

Taktiği Geliştirmek İçin:

- ✓ Toplu hareketlerin hızlı ve akıcı yapılması,
- ✓ Çalışmaların uygun vücut pozisyonunda yapılması,
- ✓ Zorlanılan hareketlerin daha fazla tekrar edilerek pekiştirilmesi önemlidir.

Kazanımlar:

✓ Sporcuların hedefe yönelimleri ve bağımsız hareket etmeleri için gerekli olan “sağ-sol” kavramların pekiştirilmesini ve vücudunu müsabakalarda gelişen farklı pozisyonlara karşı kullanmasını kolaylaştırır.

✓ Sporcuların etkinlikler içinde sürekli hareket etme çalışmaları, müsabakalarda hedefe daha hızlı şekilde ulaşmalarını kolaylaştırır.

1. Etkinlik: Oyuncu ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık pozisyonda sağ elde yana açılır ve sonra sol ele geçen top aynı şekilde sol tarafa açılarak hareket devam eder.

2. Etkinlik: Oyuncu ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık pozisyonda topu bel etrafında çevirir.

3. Etkinlik: Oyuncu ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık pozisyonda yere doğru eğilir. Top dizlerin etrafında önden arkaya ve el değiştirerek döndürülür.

4. Etkinlik: Oyuncu ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık pozisyonda yere doğru eğilir ve top yerde ayaklar etrafında önden arkaya ve el değiştirerek döndürülür.

5.Etkinlik: Oyuncu ayakta, ayaklar geniş biçimde açık, vücut öne eğik pozisyonda, ayaklar arasından sekiz çizilerek döndürülür.

6. Etkinlik: Oyuncu ayakta, ayaklar omuz genişliğinde açık pozisyonda, sağ ayak yukarı kaldırılırken sağ elle sağ ayağın altından sol ele, sol ayak kaldırılırken sol elle sol ayağın altından sağ ele verilir ve hareket devam eder.

7. Etkinlik: Oyuncu oturur ve ayaklar açık pozisyonda el değiştirerek topu vücudunun etrafında döndürür.

8. Etkinlik: Oyuncu oturur ve ayaklar açık pozisyonda top sağ elde iken sol ayak yukarı kaldırılır ve ayağın altından top sağ elden sol ele, top sol elde iken sağ ayak kaldırılır ve ayağın altından top sol elden sağ ele verilir. Çalışma çapraz olarak devam eder.

9. Etkinlik: Oturur pozisyonda top iki elle tutulur. Sırt üstü yatılırken top baş üstünden uzatılarak yere değdirilir. Sonra oturuş pozisyonuna geçilerek top ayakuçlarına değdirilir (topla mekik hareketi).

10. Etkinlik: Balıksırtı pozisyonunda topa açılır ve kapanılır. Kapanırken dizler karına çekilirken topa temas etmelidir. Açıldığında ise ayaklar ve top ile eller gergin olmalıdır.

11. Etkinlik: Sırt üstü yatış pozisyonunda top ayaklar ile sıkıştırılır. Ayaklar arasında sıkıştırılan top yukarı kaldırılarak başın üstünden geriye değdirilir. Hareket devam eder.

12. Etkinlik: Oyuncu ayaklar açık ve yere oturur pozisyonda antrenör oyuncunun arkasından yana gelecek şekilde top atar. Topu yakalayan oyuncu ters taraftan topu antrenöre uzatır.

Şekil:8. Toplu çalışmalar

11.4. Savunma Alanı Pozisyonları

➤ **Görev.1-** *Fiziksel yardımla çalışmak; Takım arkadaşları ile yardımlaşarak savunma yapmak,*

- ✓ Küçük bir alanı savunmak,
- ✓ Goalball topunu eller ile yakalamak,
- ✓ Karşıdan gelen topa savunma yapmak,
- ✓ Yakındaki arkadaşı ile paslaşmak.

➤ **Görev.2-** *Bağımsız olarak çalışmak; Yardımlaşma olmadan savunma yapmak,*

- ✓ Büyük bir alanı savunmak,
- ✓ Goalball topunu ayakla yakalamak,
- ✓ Dönerek (rotasyon tekniği) şut atmak,
- ✓ Falsolu gelen topa savunma yapmak,
- ✓ Uzaktaki arkadaşı ile paslaşmak.

Hareket Becerisini Geliştirmek İçin:

- ✓ Bulunulan bölgeye göre savunma duruş pozisyonu alınmalı,
- ✓ Topa uzanma pozisyonunda eller ve ayaklar mümkün olduğunca ileriye uzanmalı,
- ✓ Vücut ile geniş bir alan oluşturulmalı,
- ✓ Kollar paralel, baş hafif geride, ayak paralel, üsteki ayak biraz önde olmalıdır.

Taktiği Geliştirmek İçin:

- ✓ Pozisyon geçişlerinin hızlı yapılması,
- ✓ Saha içerisinde takım arkadaşı ile iletişim kurulması,
- ✓ Top iyi takip edilerek, hızlı ve doğru karar verilmesi önemlidir.

Kazanımlar:

✓ Sporcuların hedefe yönelimleri ve bağımsız hareket etmeleri için gerekli olan “sağ-sol” kavramların pekiştirilmesinin yanı sıra vücut bütünlük kavramlarının gelişmesini ve müsabakalarda gelişen farklı pozisyonlara karşı vücudunu kullanması kolaylaşır.

✓ Sporcuların etkinlikler içinde sürekli hareket etme çalışmaları, müsabakalarda hedefe daha hızlı şekilde ulaşmalarını kolaylaştırır.

✓ Sporcuların oyun alanının genişliği hakkında bilgi sahibi olmasını ve saha içerisindeki tüm hedefler arasında yaklaşık ölçümler yapmasını kolaylaştırır.

✓ Sporcuların zilli topun sesini takip etme çalışmaları sonucunda, müsabaka esnasında doğru yöne yönelme ve hedefi kısa sürede bulmalarını destekler.

Savunma Alanı Pozisyonları

1. Etkinlik: Bir numaralı bölgedeki oyuncu sağ ayak yanda sol diz yerde, iki eli önde olacak şekilde pozisyonu alır. Üç numaralı bölgedeki oyuncu dizlerinin üzerinde, eller önde omuz genişliğinde açık, baş karşıya bakar (bank pozisyonu) vaziyettedir. Beş numaralı bölgedeki oyuncu sol ayak yanda sağ diz yerde eller omuz genişliğinde açık ve önde, başı karşıya bakacak şekilde pozisyon alır.

Savunmada Top Tutuş Pozisyonları

2. Etkinlik: Top tutuş pozisyonunda eller ve ayaklar yanlardaki duvarı gösterir pozisyonda, birbirine paralel, aralarından goalball topu geçmeyecek şekilde açık olmalıdır. Eller hafif önde baş geride (top geldiğinde başa çarpmayacak şekilde) olmalıdır. Ayaklardan üstte olan goalball topunun sekmesini engellemek amacıyla hafif önde olmalıdır.

Temel Pas Teknikleri

3. Etkinlik: Savunma alanında pas yapılırken oyuncuların iletişim içinde olmaları çok önemlidir. Pas alacak oyuncu elini yere vurarak, parmağını şaklatarak ya da ses vererek durduğu yeri arkadaşına bildirmelidir. Pas atacak oyuncu topu yerden yuvarlayabileceği gibi topu hafif yukardan bırakarak topun daha fazla ses çıkarmasını ve böylelikle arkadaşının daha rahat top almasını sağlayabilir (1 ve 2. görsel).

4. Etkinlik: Bir numaralı bölgeden beş numaralı bölgeye ya da beş numaralı bölgeden bir numaralı bölgeye pas atarken oyuncular aynı şekilde elini yere vurarak, parmağını şaklatarak ya da ses vererek durduğu yeri arkadaşına bildirmelidir. Böylece hata yapma riski en aza indirilmiş olur. Üç numaralı bölgedeki oyuncu hafif öne çıkmalıdır. Çünkü alçak atılan topların vücuduna çarparak gol olmaması için tedbir almış olur.

Şekil:9. Savunma alanı pozisyonları

11.5. Şut Çalışması

➤ **Görev.1-** *Antrenörün /takım arkadaşının sesli desteğiyle belirtilen bölgeye atış yapmak;*

- ✓ Düz şut atmak,
- ✓ Kenarlarda oynamak,
- ✓ Herhangi bir alanı hedeflemeden şut atmak.

➤ **Görev.2-** *Antrenörün /takım arkadaşının sesli desteği olmadan belirtilen bölgeye atış yapmak;*

- ✓ Dönerek (rotasyonla) şut atmak,
- ✓ Orta alanda oynamak,
- ✓ Belirlenen bölgeye şut atmak.

Hareket Becerisini Geliştirmek İçin:

- ✓ Atış esnasında kol geriye doğru mümkün olduğunca açılmalı,
- ✓ Ayaklardan biri önde biri geride olmalı,
- ✓ Düz şut atarken diz, yere yakın olmalı,
- ✓ Dönerek atış tekniğini kullanırken 360 derecelik dönüşü tamamlanmalı,
- ✓ Şut esnasında savunma alanı içinde çok fazla öne çıkarak ara alana top atılmamalı,

- ✓ Top, savunma alanına temas etmemelidir.

Taktiği Geliştirmek İçin:

- ✓ Hızlı hücum yapılması,
- ✓ Topun sektirerek şut atılması,
- ✓ Çapraz şut atılması,
- ✓ Kabartma oryantasyon/yönelim çizgileri etkili kullanılarak durulacak noktaların iyi belirlenmesi önemlidir.

Kazanımlar:

✓ Sporcuların hedefe yönelimleri ve bağımsız hareket edebilmeleri için gerekli olan “ön, arka, sağ, sol, yakın, uzak, düz ve çapraz” gibi kavramları öğrenmesi ve müsabaka içerisinde gelişen farklı pozisyonlara karşı hızlı bir şekilde tepki vermesini kolaylaştırır. Sporcuların oyun alanının genişliği hakkında bilgi sahibi olmasını ve saha içerisindeki tüm hedefler arasında yaklaşık ölçümler yapmasını kolaylaştırır.

✓ Sporcular yapmış oldukları eşli, toplu ve topsuz çalışmalar neticesinde saha içerisindeki sesleri dinleyerek bulunduğu alan hakkında bilgi toplar, çevredeki uyarıların yerleşimlerini, uzaklıklarını ve konumlarını belirlemelerini sağlar.

✓ Sporcuların zilli topun sesini takip etme çalışmaları sonucunda, müsabaka esnasında doğru yöne yönelme ve hedefi kısa sürede bulmalarını destekler.

✓ Sporcuların etkinlikler içinde sürekli hareket etme çalışmaları, müsabakalarda hedefe daha hızlı şekilde ulaşmalarını kolaylaştırır.

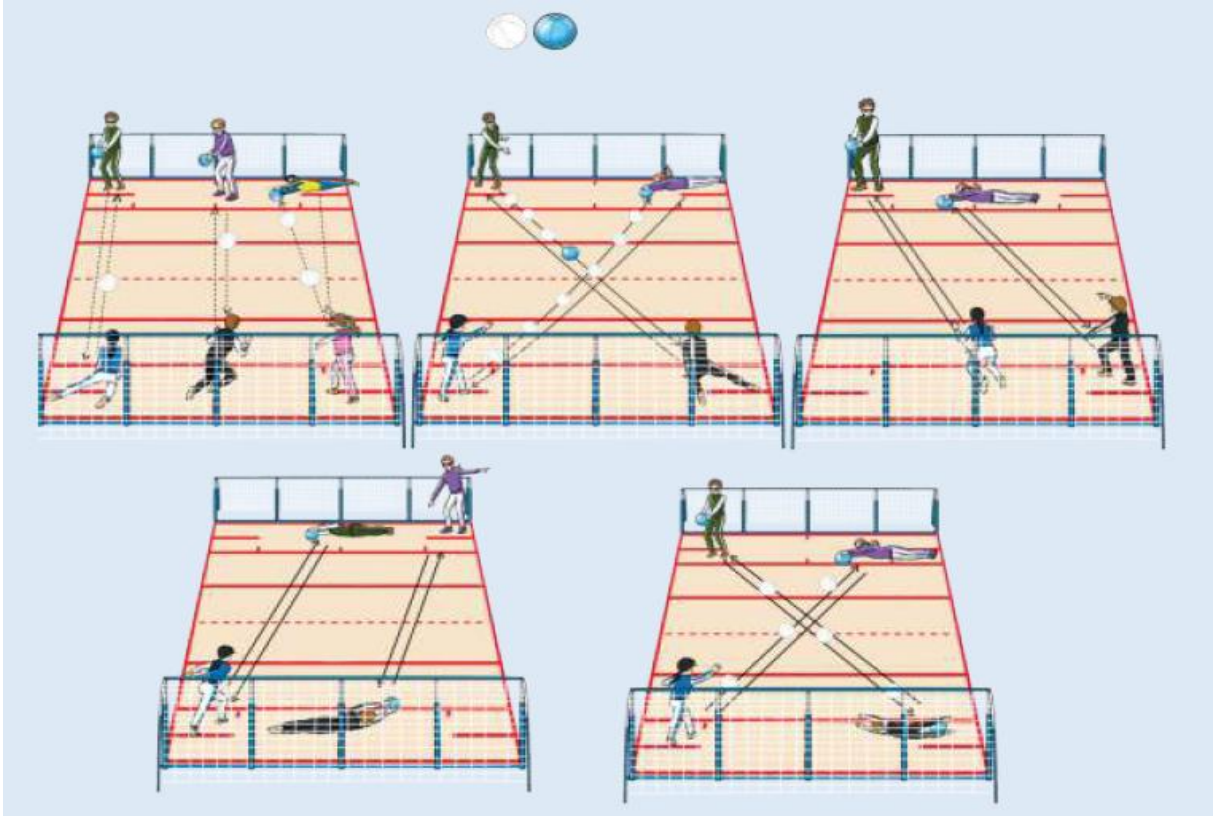
1. Etkinlik: Oyuncular saha içerisinde yerlerine geçerler. Bir numaralı bölgedeki oyuncu beş numaralı bölgedeki oyuncuya, üç numaralı bölgedeki oyuncu üç numaralı bölgedeki oyuncuya, beş numaralı bölgedeki oyuncu bir numaralı bölgedeki oyuncuya şut atar. Karşıdaki oyuncu savunma yaparak topu kontrol etmeye çalışır. Topu kontrol eden oyuncu şut atar, şut atan oyuncu savunma yapar. İlk etapta savunma yapan oyuncu ses vererek arkadaşına yerini bildirir. Zamanla ses verme kaldırılır.

2. Etkinlik: Bir numaralı bölgedeki oyuncu beş numaralı bölgedeki oyuncuya, beş numaralı bölgedeki oyuncu bir numaralı bölgedeki oyuncuya şut atar (çapraz şut çalışması). Çapraz olarak hücum ve savunma çalışması yapılır.

3. Etkinlik: Bir numaralı bölgedeki oyuncu üç numaralı bölgedeki oyuncuya, üç numaralı bölgedeki oyuncu bir numaralı bölgedeki oyuncuya şut atar. Karşıdaki oyuncular savunma yapar. Daha sonra roller değiştirilir.

4. Etkinlik: Bir numaralı bölgedeki oyuncu beş numaralı bölgedeki oyuncuya, beş numaralı bölgedeki oyuncu bir numaralı bölgedeki oyuncuya şut atar (çapraz şut çalışması). Çapraz olarak hücum ve savunma çalışması yapılır.

5. Etkinlik: Beş numaralı bölgedeki oyuncu üç numaralı bölgedeki oyuncuya, üç numaralı bölgedeki oyuncu beş numaralı bölgedeki oyuncuya şut atar. Karşıdaki oyuncular savunma yapar. Daha sonra roller değiştirilir.

Şekil:10. Şut Çalışması

11.6. Goalball Oyununda Strateji

Oyunda strateji kurma becerisi hem takımınızın hem de rakiplerinizin güçlü ve zayıf yönlerini analiz etmeyi, fırsatları belirlemeyi ve rekabet avantajı elde etmek için bilinçli kararlar almayı içermektedir. Bu becerilerde uzmanlaşmak yoğun bir antrenman programına, aynı yönde düşünen takım arkadaşlarına ve en değerlisi iyi bir antrenöre sahip olmaktan geçmektedir.

Goalball oyununda savunma ekibi genellikle bir bölge savunması kurar. Sahanın ortasındaki oyuncuya merkez denir. Merkez, birincil savunma oyuncusudur. Oyuncunun bölgesinin önünde oynar ve sahanın çoğunluğunu savunur. Merkezin sağında ve solunda kalan

oyunculara kanat denir. Kanatlar genellikle birincil hücum veya fırlatma oyuncularıdır. Defansif olarak, kendi alanlarını savunmak için merkezin arkasında, solunda ve sağında oynarlar. Oyun sırasında, merkez genellikle topu durdurur ve bir kanada pas verir. Kanat topu atarken, merkez kendini sahanın merkezine doğru yeniden yönlendirecektir. Bir atıcının savunma pozisyonuna yavaşça döndüğünü veya bir oyuncunun savunma pozisyonunda olmayabileceğini bilerek, birçok takım, rakibini pozisyon dışına çıkarmak umuduyla "hızlı atış" yapacaktır. Kavisli toplar, hız dışı toplar ve diğer çeşitli toplar bazen diğer takımı şaşırtma umuduyla atılır. Oyuncular, sahanın farklı bir tarafından atarak savunma ekibini şaşırtmayı umarak topla sessizce kanat pozisyonlarını değiştirebilirler.

12. Görme Engelliler Sporunda Güvenlik Önlemleri

Görme engelliler ve az gören bireylerin çevreden aldıkları görsel bilgiler görenlere göre azalmıştır. Azalan görsel duyuşsal bilgi girdisi azalmış ya da yavaşlamış motor cevaba yol açmaktadır. Fiziksel aktivite görme engellilerde, kas, kemik ve sinirler arasındaki koordinasyonun fizyolojik gelişimini pekiştirir. Böylece engellilik oranı azalır. Engelin oluşturduğu fizyolojik fonksiyon kaybı nedeniyle fiziksel aktivite sırasında bazı özel aletlerin kullanılması ve ek güvenlik önlemleri alınması şarttır. Bu önlemler:

- ✓ Az gören öğrenciler için cam kapı üzerine renkli ve fosforlu bantların yapıştırılması, cam kapının görünmesini kolaylaştırmaktadır.
- ✓ Az gören öğrenciler çift ayak zıplarken yerden ayrılmakta zorluk yaşayabilirler. Bu durumda rehber eşliğinde zıplama çalışmaları yaptırılmalıdır.
- ✓ Beden eğitimi dersine uygun malzemelerin (kıyafet, ayakkabı, vb.) ve branşa yönelik sakatlanma riskini azaltacak malzemelerin (kask, kılavuz ip, göz maskesi, dizlik, dirseklik, vb.) kullanımı, oluşabilecek sakatlıkların önlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bununla ilgili gerekli özen ve davranışı öğrencilere kazandırınız.
- ✓ Braille alfabesi ile fiziksel aktivitenin anlatıldığı yazılı materyaller kullanılabilir.
- ✓ Etkinlik yapılacak alanda yaralanmaya neden olabilecek eşyaları kaldırınız. Alanı, öğrencinin mümkün olduğunca çarpmadan/rahat hareket edebileceği şekilde düzenleyiniz. Bu aşamada sivri köşelerin, sünger gibi materyallerle kaplanması gibi düzenlemeler yapılabilir.
- ✓ Etkinlikler sırasında görmeyen öğrencilerin yer belirlemesi için açıklama, komut, el çırpma gibi sesli ipuçları veriniz.
- ✓ Etkinliklerde kullanılacak araç gereçleri ve ortamda yer alan görsel/dokunsal uyarıları öğrencilere tanıtarak, kazaların ortaya çıkmaması için oyunun kurallarını açıklayınız.
- ✓ Fiziksel aktivitenin gecikmiş motor cevaba bağlı olarak uzun zaman alması sebebiyle

fiziksel aktivite tekrarlarının aralıklı bir şekilde planlanmasını sağlayın.

✓ Gerekli durumlarda bir yardımcı refakatinde aktiviteler gerçekleştirilebilir.

✓ Görmeyen öğrenciler ise yerden hiç ayrılmayarak, zıplamaktan kaçınabilirler. Bu durumda güvenlik önlemlerini alarak öğrencilere tutunabilecekleri destek noktaları düzenlenmeli, gerektiğinde rehber eşliğinde trampolin üzerinde alışma çalışmaları yaptırılmalıdır.

✓ Görmeyen/az gören öğrencilere, fiziksel etkinliği gerçekleştirecekleri salonu, araç gereci ve etkinliği detaylı şekilde anlatınız. Öğrencileri salonda gezdirilerek salona ait cam ve kapı yerlerini, giriş ve çıkışları, aletlerin yerlerini tanıttınız. Ortamı ve ekipmanları, görmeyen öğrenciler için dokunarak, az gören öğrenciler için görsel olarak tanıttınız.

✓ Tüm öğrenciler için aktivite esnasında kask ve kılavuz ip kullanılmasına özen gösteriniz.

✓ Katarakt ya da retina problemi olan öğrencilerin görme alanı bütünlüğü bozulacağından, etkinlik ile ilgili nesnelerin, öğrencinin görme alanı içinde olduğundan emin olunuz.

✓ Öğrencilere önce ortamın tanıtılması daha sonra obje ve eşyaların yerlerinin değiştirilmemesi önemlidir.

✓ Öğrencilerin çalışmalar sırasında ve sonunda kullandıkları malzemeleri toplamalarını ve yerlerine kaldırmalarını sağlayınız.

✓ Öğrencilerin kolay ulaşabilmeleri ve çarpmamaları için eşyaların yerlerinin değiştirilmemesini sağlayınız. Yeri değiştirilen eşyalar varsa öğrenciyi bilgilendiriniz.

✓ Özel spor aletleri (zilli top, tırtıklı yüzey, kontrast ve ışıklı levhalar) kullanılmalıdır.

✓ Özellikle albino öğrenciler için, öğrencilerin ışık ve güneşe karşı yüksek hassasiyetlerinden dolayı, iç mekânlarda yansıma ve parlamaya neden olabilen parlak beyaz aydınlatmadan kaçınınız. Dış mekân etkinliklerinde ise şapka ve filtreli güneş gözlüğü kullanılmasına dikkat ediniz.

✓ Tüm etkinliklerde öğrencilere konu ile ilgili sesli açıklamalar yapılmalı ve yüksek sesli komutlar verilmelidir.

✓ Sivri köşe ve sert köşelerin kapatılması önemlidir.

✓ Spor alanlarının mimari düzenlenmesi gereklidir.

✓ Spor salonundaki kapı camlarının kırılmaz cam olmasını sağlayınız.

✓ Spor salonunu, öğrencilerin çarpma gibi durumlarda zarar görmeyeceği şekilde (örneğin; duvarların minderle kaplanması vb.) tasarlanmalıdır.

13. Çocukların Spora Yönlendirilmesinde Ebeveynin Rolü

Çocuklarınızı her spor dalını tanıması için en fazla bir okul dönemi boyunca farklı spor dallarını denemesi için yönlendirebilirsiniz. Farklı seçenekleri sunarak çocukların bunları keşfetmelerini sağlayabilirsiniz. Böylece çocuğunuz, gerçekten zevk alabileceği spor dalını bulabilecektir. Spor yapmak keyifli bir iş olabilir. Ancak spor sadece eğlence demek değildir. Burada gerçekleştirilen egzersiz sayesinde koordinasyon becerileri, motor beceriler ve beden gelişimi, bireylere önemli kazançlar sağlayacaktır. Ancak sporun en önemli yararı çocuğunuzun ruh sağlığına olan faydasıdır. Spor faaliyetlerinde kazanılan başarılar çocuğunuzun kendisine olan güveninin artmasına yardımcı olacaktır. Spor ayrıca çocuğunuza disiplin, takım çalışması, liderlik ve yardımlaşma becerileri kazandırmasının yanı sıra onlara başarı-başarısızlık, stres ve rekabet kavramları ile nasıl başa çıkılacağını öğretecektir. Böylece çocuklar daha başarılı olmak için neler yapabileceğini öğrenecek, kararlılık ve pratiğin kendilerine neler kazandırabileceğini görecektir. Çocuğunuz spora yönlendirmek için;

- ✓ Çocuğunuz keyif alabileceği ve hayatı boyunca sürdürebileceği bir spora teşvik edin.
- ✓ Birçok farklı alandan (bireysel ve takım sporları) bir spor dalını seçebilmesi için yardımcı olun. Her spor dalının artılarını ve eksilerini ona belirtin ama son kararı kendisi versin.
- ✓ Çocuğunuzun seçtiği sporun kurallarını öğrenin. Onunla oynayın.
- ✓ Tüm antrenmanlara zamanında götürün. Eğer bir çalışmayı kaçırarak veya gecikecekse antrenörünü önceden arayıp haber verin.
- ✓ Eğer gerçekten bu spora devam etmek istemiyorsa onu zorlamayın.
- ✓ Çocuğunuzun antrenörünü tanımaya çalışın.

13.1. Çocuğunuzun Bir Spor Dalı Seçmesi

Spor yapmak çocuğunuzun çeşitli beceriler kazanmasına yardımcı olabilir. Spor yapmak hem onun ihtiyacı olan eğlenceyi hem de egzersizi sağlayabilecek bir faaliyettir. Ancak çocukluk çağında yapılan sporlar daha sonra erişkinlikte terk edilmektedir. Bu nedenle ebeveynler, çocuklarının erişkinlikte de devam ettirebileceği spor aktivitelerini seçmeleri konusunda onlara yardımcı olmalıdır.

13.2. Doğru Spor Dalını Seçmek

Çocuğunuzun kendisine uygun olan spora yönelebilmesi için çocuğunuza nasıl yardım edebilirsiniz? Birçok çocuk ilköğretim döneminde çeşitli aktivitelere katılmaktadır. Ancak 13 yaş civarında çocuklar, ilgilendikleri sporu bıraktıklarını, zira artık bu sporun onlara eskisi kadar keyifli gelmediğini ifade etmektedir. Çocuğunuzun ilgi alanını dikkatlice belirlediğinizde ise bu aktiviteler hayatı boyunca onun ilgi alanı olmaya devam edebilir. Bu nedenle başlangıçta

çocuğunuzun ilgi alanı hakkında onunla konuşun ve aşağıdaki soruların cevaplarına önem verin:

- ✓ Neden bu spora ilgi duyuyor?
- ✓ Becerilerini mi geliştirmek istiyor yoksa yeni beceriler mi öğrenmek istiyor?
- ✓ Eski arkadaşları ile birlikte olmayı mı tercih ediyor yoksa yeni arkadaşlarla mı tanışmak istiyor?
- ✓ Amacı vücudunu geliştirmek mi (daha uzun olmak, daha kaslı olmak vb.) yoksa bir takımın parçası mı olmak mı istiyor?
- ✓ Spor yapmaya gerçekten istekli mi?

Siz ve çocuğunuz takım sporlarının ve bireysel sporların avantajlarını ve dezavantajlarını birlikte değerlendirmelisiniz. Bireysel sporlar kişinin kendisi ile yarışmasını gerektirir. Öte yandan, bir takımla çalışmak çocuğun arkadaşları ile olmak gibi sosyal ihtiyaçlarının ve spor yaparak fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlar. Ayrıca grupla çalışmak çocuğa başarı kazanmanın keyfini yaşatacaktır. Çocuğunuzun yarışmacı ruhu güçlüyse takım sporu yapmaktan daha fazla hoşlanabilir. Ancak takım sporu seçecekseniz çocuğunuzun engel düzeyini dikkate alarak gerçekçi bir davranış sergilemeniz gerekmektedir. Çalışma saatlerinin sizin ve çocuğunuzun programına uyup uymadığına dikkat edin. Ayrıca çocuğunuzun fiziksel özellikleri ile seçeceği sporu eşleştirmeye çalışın çünkü belirli spor faaliyetleri için uygun olan vücut yapıları ve fiziksel özellikler vardır. Elbette çocuğunuzun fiziği büyüdükçe değişecektir ancak onu hiç uygun olmadığı bir spora yönlendirmeniz onun mutluluğu ve başarısı açısından olumsuz sonuçlara yol açabilir. Bu konuda beden eğitimi öğretmeni veya ilgili sporun antrenöründen bilgi almanız yararlı olabilir. Çocuğunuzun bir spordan keyif alabilmesi için onun ne derece olgun olduğunu bilmenizde yarar vardır.

- ✓ Çocuğunuz bir gruba uyum sağlayabilir mi?
- ✓ İletişim kurabilir mi?
- ✓ Yeni beceriler öğrenmek üzere yönergeleri dinleyip uygulayabilir mi?
- ✓ Sıkıntı ve zorluklara katlanabilir mi?

Dikkat edilmesi gereken diğer bir konu ise çocuğun yaşıdır. Küçük çocukların (5-7 yaşlarda) karmaşık sporların kurallarını kavramak için yeterli dikkat veya motor becerileri yoktur. Bu yaştaki çocuklar için yüzme gibi bir spor daha uygun olabilir. 7-9 yaş arası çocuklar ise yönergelere uymak, oynamak ve konsantre olmak gibi becerilerin hepsini aynı anda gösterebilecek fiziksel ve psikolojik gelişim düzeyine henüz ulaşmamış olabilirler. Bu yaşlardaki çocukların el-göz koordinasyonunu güçlendirecek sporlar yapmaları yararlı olabilir.

9-11 yaş arası çocuklar ise takım sporlarında kendi rollerinin önemini fark ederler. Bu dönemdeki çocuklar basketbol gibi daha karmaşık oyunlardan da keyif alabilirler. Son olarak, bir sporu seçerken son karar çocuğunuzun olmalıdır. -Anne babalar çoğu kez kendi çocukluklarında yapamadıklarını çocuklarının gerçekleştirmesini isterler. Bu içgüdüye dur demeniz gerekir. Bu nedenle bir sporun olumlu ve olumsuz özelliklerini çocuğunuza objektif bir şekilde anlatınız ancak son kararı ona bırakmalısınız.

13.3. Çocuğa Bir Spor Program Belirlemek

Çocuğunuz bir spor dalına karar verdikten sonra hangi programın ona en yararlı olacağını belirlemek gerekecektir. Öncelikli olarak çocuğunuzun göndereceğiniz programın güvenlik açısından yeterli olup olmadığını kontrol etmenizde yarar vardır. Örneğin,

- ✓ Tıbbi acil durumlarda ne yapılmaktadır?
- ✓ Antrenörün ilk yardım eğitimi var mıdır?

Diğer dikkat edilmesi gereken faktör ise antrenördür. Bazı takım sporlarında antrenörler gönüllü olarak çalışmaktadır. Çocuğunuz bir spora başlamadan önce antrenör ile görüşerek, antrenörün çocuklara karşı tavrının nasıl olduğunu değerlendirmeye çalışmalısınız. Örneğin; bazı antrenörler takımına olumlu bir tutum ve çok çalışma ile başarılı olabileceklerini söyleyebilir. Bu iyi bir tutumdur. Diğer bir antrenör ise çocukların kazanıp kaybetmelerinin önemli olmadığını, sadece ellerinden geleni yapmalarının yeterli olduğunu belirtebilir. Bu da olumlu bir tutumdur.

Antrenörün tüm çocuklara eşit davranması, hepsini eşit derecede oynatması önemlidir. Ayrıca takım disiplini sağlıyor olması gereklidir. Çocukların çok da iyi oynamadıkları bir spor karşılaşmasından sonra yüreklendirmesi önemlidir. Ayrıca antrenörün bu spor dalı ile ilgili yetki belgelerinin olup olmadığı da önem taşır. Diğer bir konu ise, antrenörün çocukları aşırı çalıştırıp onları sınırlarının ötesinde zorlayıp zorlamadığına da dikkat etmekte yarar vardır.

13.4. Spora Başladıktan Sonra

Çocuklar bir spora başladıktan sonra ister bireysel ister takım sporu olsun, öğrenmeleri gereken pek çok şey arasında kaybetmek ve kazanmak da vardır. Erken yaşlarda birçok çocuk, sadece sporu yapmaktan hoşlandığı için skora pek fazla dikkat etmez. Ancak ilerleyen yıllarda “kazanma” kavramı önem kazanınca, olumlu bir tavır oluşturmak için “bir dahaki sefere eminim daha başarılı olacaksın” telkini çocukların olası başarısızlıklarla daha kolay başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Eğer ebeveynler olumlu bir tutumu ve spor yapma fikrini göz önünde bulundurabilirlerse, çocuklar da spor yapmakla ilgili daha sağlıklı bir tutum içerisinde

olacaktır. Eğer çocuğunuz yapmakta olduğu sporu bırakmak isterse, önce onun neden mutsuz olduğunu bulmaya çalışın. Örneğin, çocuğunuz antrenörünü sevmiyor olabilir veya antrenörün antrenmanda verdiği olumsuz bir eleştiriye kırılmış olabilir. Bu durumda antrenörle çocuğunuz arasındaki ilişkisel sorunları çözmeye çalışın. Eğer sorun çocuğunuzun becerileri ile ilgili ise antrenörle konuşarak evde yapabileceğiniz ek çalışmaları öğrenin ve uygulayın. Eğer sorun sporun kendisi ise çocuğunuzun belki de bir miktar cesaretlendirilmeye ihtiyacı olabilir. Çünkü spor hem fiziksel hem de ruhsal açıdan sağlıklı bir yaşam biçimi için gereklidir. Ayrıca çocuğunuzun yeni arkadaşlar edinmesine ve eğlenmesine yardımcı olur. Ancak anahtar, çocuğunuzu doğru spor dalına yönlendirebilmektedir. Bunun için yapabilecekleriniz:

- ✓ Her zaman olumlu bir şekilde tezahürat yapın. Karşı takımı/oyuncuyu kötülemeyin ve küçümseyici sözler söylemeyin.
- ✓ Çocuğunuzun çabasını övün. Eğer çok başarılı olmadıysa bile, bir dahaki sefere daha başarılı olabileceğini söyleyin.
- ✓ Çocuğunuz karşı takımın oyuncularına sinirleniyor ve bağırıyorsa bunu olumlu bir şekilde çözmesi konusunda yardımcı olmaya çalışın. Siz de karşı takımın oyuncuları, antrenörü veya çocukların ebeveynleri ile olumsuz etkileşimlere girmeyin.
- ✓ Karşı takımın veya çocuğunuzun takımının antrenörü ne denli olumsuz bir yorum yaparsa yapsın, bir kavgaya girişmeyin, bu sadece çocuğunuzu olumsuz etkileyecektir.
- ✓ Çocuğunuzun önünde onun antrenörünü küçümsemeyin.
- ✓ Başarısızlığı yetkililerin suçuymuş gibi göstermeyin.
- ✓ Her zaman sportmence davranın. Böylece çocuğunuz için olumlu bir örnek sergilemiş olacaksınız. Unutmayın sportmen bir kişi başarıyı da başarısızlığı da eşit şekilde ve olağan karşılar.

13.5. Görme Engelliler Sporunda Ebeveynlere Öneriler

- ✓ Birey hiç göremiyorsa ona becerileri sözel olarak açıklayarak ve birlikte yaparak kazandırınız. Kazandırmak istediğiniz becerinin birey tarafından daha iyi algılanabilmesi için mümkün ise elleri ile eğitim materyallerine dokunmasına her defasında izin ve fırsat verilmelidir.
- ✓ Çocuk az görüyorsa görmesinden yararlanarak becerileri kazandırınız.
- ✓ Çocuğunuzun bağımsız olarak yapabildiği beceriler varsa nasıl yapabildiğine bakınız. Bundan sonra yapacağı becerileri öğretirken bunlardan yararlanabilirsiniz. Bağımsız olarak becerileri yapmasını teşvik ediniz, zaman ve fırsat veriniz.
- ✓ Beceri ya da işi ne kadar yapabildiğini belirleyerek, bu işi bağımsız olarak yapamadığı

yerlerde çocuğunuza sadece yardım edin.

✓ Çocuğa sadece her defasında bir beceri ya da bu becerinin bir bölümünü öğretmeyi deneyiniz. Önceki beceri ya da becerinin kolay bir bölümü tamamen öğrenildiğinde becerinin izleyen güç bölümünü öğretmeye çalışınız.

✓ Becerileri tamamladığında mutlaka ödüllendiriniz (Aferin, çok güzel vb.).

✓ Görme engelli bir çocuğun tüm gün evde bulunması onu topluma bütünleşmesini sağlamaz. Görme engelli çocuğun okula gitmesi veya bir fiziksel aktiviteye katılması yaşadığı toplumla daha fazla bütünleşmesini sağlayacaktır.

✓ Görme engelli çocuğun takılacağı ya da çarpabileceği eşyaların ve engellerin ayakaltından kaldırılması gerekir. Çocuğun eşyaların yerlerini kolayca bulmasına yardım edecek düzenlemeler yapılmalıdır.

✓ Yerleri sabit olan eşyaların dışında yaptığımız yer değişikliklerini her defasında göstermeli ve yerlerini öğretmelisiniz.

✓ Görme güçlüğü ne kadar erken tedavi edilirse (erken ameliyat yâda ilaçla tedaviyle) çocuğa o kadar çok fazla şey kazandırmak mümkün olabilir.

14. Görme Engelliler Sporunda Antrenöre Öneriler

✓ Antrenör aşırı koruyuculuktan kaçınmalıdır. Bireylerin yeteneklerini keşfetmelerine imkân sağlamalıdır.

✓ Antrenör, antrenmanlar esnasında grup içerisindeki gören bireylerin görme yetersizliği olan bireylerle beraber antrenman yapmasına fırsat vermelidir. Ancak görme yetersizliği olan bireyin, gören bireylere fazla bağımlı olmamasına da dikkat edilmelidir.

✓ Antrenör, gören bireylerle görme yetersizliği olan bireyler arasında sosyal ilişkiler kurulmasını teşvik edilmeli ve bu bireyleri cesaretlendirilmelidir.

✓ Antrenör antrenman esnasında işitsel yardım ve ses çıkaran araçlar kullanılmalıdır.

✓ Antrenör, sporcularına uyguladığı antrenman hakkında bilgiler aktarmalıdır. Bilgi aktarımı esnasında belirsiz sözcükler kullanmaktan kaçınmalı ve “dinle” sözcüğünü sık sık kullanmamaya özen göstermelidir.

✓ Antrenör, sporcularını bağımsız hareket etmeye yönlendirmeli ve çabalarını teşvik etmelidir.

✓ Antrenör, sporcularının antrenmanlara karşı olumlu tutum geliştirmesini ve antrenmana katılımlarını sağlamalıdır.

✓ Antrenör, sporcularının en iyi görme düzeyinin hangi ortamlarda gerçekleştiğini bilmesi gerekmektedir.

✓ Antrenör, sporcularda oluşan “fiziksel aktivitenin zararlı bir etkisi olabilir mi?” önyargısının yenilmesini sağlamalıdır.

✓ Antrenör, sporcularının görme derecesini ve sporcuların görme kaybının hangi yaşta meydana geldiğini bilmelidir.

✓ Antrenör, görme yetersizliği olan sporcularına verdiği görevin, istenilen zamanda tamamlanabilmesi ve görevin gereklerinin yerine getirilebilmesi için sporculara ek zaman verilmelidir. Bu durum bireyin başarıma duygusunu pekiştirmeye yardımcı olacaktır.

✓ Antrenör, sporcularının ilgi duyduğu aktiviteleri belirleyerek, vereceği eğitimleri bu aktiviteler sayesinde eğlenceli hale getirmelidir.

✓ Antrenör, sporcuların kendilerini başarılı hissetmesini sağlamalıdır.

✓ Antrenör, sporcularının mevcut performans düzeyini belirleyerek, yapılması gereken antrenman modellerini belirlemelidir.

✓ Antrenörün, yapılacak antrenman hakkında tahtaya yazdıklarını yüksek sesle söylemesi her zaman görme engelli birey için yararlı olacaktır.

✓ Antrenörün yapacağı aile ziyaretleri ile, özellikle görme engelli çocuklarla ilgilendiğini aileye göstermesi ve bu çocukları bir spor aktivitesine kabul etmek istediğini aileye söylemesi, ailelerin de çocuklarını kabul etmelerine yardım edecektir.

✓ Antrenörün olumlu tutum içinde olması, sporcuların daha fazla desteklenmesini, spor materyallerinin işleyişini ve ihtiyaca uygun olarak kullanılmasını sağlar.

✓ Antrenör, görme yetersizliği olan bireyleri oyun alanında yapılan her etkinliğe katılması yönünde cesaretlendirilmelidir. Eğer onların oyun alanında yapılan faaliyetlere katılmaları mümkün olmuyorsa onlar için farklı etkinlikler düzenlenmelidir.

✓ Antrenör, görme yetersizliği olan sporcuların bağımsızlık duygusunu geliştirmeye yönelik olarak kendi spor araç ve gereçlerine sahip olmasını sağlanmalıdır.

✓ Antrenör, sporcuların sağlıklı bir antrenman yapabilmeleri adına (parlak ışık, renkli bantlar, tehlikeli alanları işaretleme vb.) antrenman destek sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamalıdır.

✓ Olumsuz ve farklı tutumlara sahip antrenör adayının, engelli bireye yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştirilmesi, engelli sporculara uyarlanacak programın başarılı olması için gereklidir.

15. Görme Engellilerin Spora Katılımında Spor Yöneticilerinden Beklentileri

Son yıllarda görme engellilere yönelik spor faaliyetlerinin artmasına önemli katkı sağlayan meslek kolları arasında spor yöneticilerinin olduğu bilinmektedir. Ayrıca görme

engelli sporcuların desteklenmesi için kuruluşların hizmet faaliyetlerinin yönetilmesine spor yöneticileri önemi katkılar sağlamışlardır. Spor yöneticileri, sporcuların performansına ve fiziksel gelişimine katkıda bulunmalı ve sporcunun problemini çözmek için gereken tutum ve davranışı sergilemelidir. Bu bakımdan spor yöneticilerinin tutum ve davranışları, engelli sporcuların başarı ve başarısızlıklarını, hedeflerini ve bu hedefler doğrultusunda izledikleri yolları, yaptıkları planlamalarını olumlu yönde etkilemektedir.

Bu bağlamda engelli sporcuların spora katılımları ve devamlılıkları açısından yöneticilerden beklenen davranış şekilleri aşağıda sıralanmıştır.

✓ Tüm tesislerin farklı engel gruplarının kullanımına uygun hale getirilmesi, sporcu ve seyirci ayrımı yapılmaksızın ulaşılabilir erişilebilir ve ihtiyaca cevap verilebilir olmasının sağlanması için gereken çalışmalar yapılmalıdır.

✓ Spor yapmak isteyen engellilere yönelik pozitif ayrımcılığın arttırılarak sürdürülmesi gerekmektedir.

✓ Engelli sporcular için performansa yönelik özel tesislerin hazırlanabilmesi için uygun ortam yaratılmalıdır.

✓ Spor tesislerinin engelli çocuk ve gençlere hizmet edebilmesine yönelik gerekli tedbirler alınmalıdır.

✓ Engelli sporcuların engellilik düzeyine uygun spor branşlarına yönlendirilmeleri hususundaki çalışmalar yaygınlaştırılarak devam etmelidir.

✓ Engelli sporcu sayısının arttırılması amacıyla spor kulüplerinin engellilere yönelik spor şubesi açması teşvik edilmelidir.

✓ Engelli sporcuların, farklı engeli olan veya engeli olmayan kişilerden kılavuz, refakatçi vb. hususlarda destek almaları sağlanmalıdır.

✓ Engelli sporcuların yerel ligleri yaygınlaştırılmalıdır.

✓ Engelli sporcuların kamp ve yarışma dönemlerinde engel düzeylerine göre konaklama imkânlarını geliştirilerek arttırılmalıdır.

✓ Spor tesisleri inşa edilirken ve kurulu tesislerin mimarisinde, engellilerin hareket etmesine ve hizmete erişebilmelerine ilişkin düzenlemelerin yapılmasını sağlanmalıdır.

✓ Engelli sporcuların sportif performans yönünden gelişim gösterebilmesini destek olacak yeterli donanımına sahip antrenör ve uzman personel yetiştirilmelidir.

✓ Engelli sporcuların yetenek seçimlerine yönelik standart tarama modelleri oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aslan, C. S. (2013). B1 seviyesi görme engelliler A Milli Futbol Takımının fiziksel ve fizyolojik özellikleri. 5. Antrenman Bilimleri Kongresi: 02-04 Temmuz 2013 - Ankara: Bildiriler (S. 91). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Avella, R. (s.f.). Caracterización deportiva. Documento sin publicar, sin fecha. Guía deportiva clasificación funcional Coldeportes
- Ayket, M. (1976). Doğum Öncesi ve İlk Çocukluk Yıllarında Görme Gücüne Zarar Veren Nedenler ve Önleme Yolları, Ankara.
- Baumgartner, T. A., Jackson, A. S., Mahar, M. T., & Rowe, D. A. (2003). Measurement for Evaluation in Physical Education. Education & Exercise Science. The Mc Graw Hill Companies, 6-15.
- Constâncio, J. L. L. (2010). The visually impaired: Involvement in physical activity and sport. Revista Digital-Buenos Aires, 15, 146. Erişim: 10 Ekim 2015 tarihinde <http://www.efdeportes.com/efd146/the-visually-impaired-in-sport.htm> adresinden erişildi.
- Dursun, O. B., Erhan, S. E., Özhan Ibiş, E., Esin, I. S., Keleş, S. ve diğerleri. (2014). The effect of ice skating on psychological well-being and sleep quality of children with visual or hearing impairment. Disability and Rehabilitation, 37 (9), ss.1-7.
- Federación de deportes de limitados visuales “Fedeliv” (2003). @COLParalimpico, @INSPIRE_COL, @IndeportesCordo.
- Federación Internacional de Deportes Ciegos (IBSA) (2014). Sistema de Administración de IBSA Deportes – ICEA. <http://www.ibsasport.org/ibsa/>
- Fişne, M. (2014). Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonu futsal branşı B1 düzeyi oyun kuralları 2014-2017. 18 Ekim 2015 tarihinde <http://www.gesf.org.tr/Data/Sites/1/media/haberdosyalar/futsal-blkurallar%C4%B1-2014-2017.pdf> adresinden erişildi.
- Gaete, R. reflexiones sobre las bases y procedimientos de la teoría fundamentada. Valladolid, España. PDF. <http://www.scielo.org.ar/scielo.php?>
- Gavião, J., Pereira, M. y Pimentel, M. (2012). Os processos auto-organizacionais do goalball. Revista brasileira de ciências do esporte, 34() 741-760. Recuperado de la base de datos: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=401338570015>
- GESF. (2015). Türkiye'de Görme Engelliler Spor Branşları. 09.10.2015 tarihinde <http://www.gesf.org.tr/anasayfa> adresinden erişildi.
- Goalball UK. (2015). Goalball Oyun Kuralları. 09.10.2015 tarihinde <http://www.goalball.co.uk/index.php?p=rules#objectives> adresinden erişildi.
- Hernández, B. y Fernández, Y. (2015). Metodología de la investigación.

- Horton, J.K.(1988). Kırsal Alandaki Görmezlerin Toplum İçinde Rehabilitasyonu, Ankara.
<https://elearning.reb.rw/course/view.php?id=1294>
- IBSA. (2015). Görme Engellilerde Spor Branşları. 09.10.2015 tarihinde <http://www.ibsasport.org/> adresinden erişildi.
- Jiménez, J. (2013). Análisis de los indicadores del rendimiento competitivo en goalball (doctoral dissertation, universidad de extremadura). Recuperado de: http://dehesa.unex.es/bitstream/handle/10662/572/tduex_2013_mu%c3%b1oz_jimenez.pdf?sequence=1
- Letcher, K. (2006). Adapted physical education for the blind and visual impaired, 1-3. www.obs.org/parent/articles%20of%20interest/adapted_physical_education_for,
- Ljungqvist, A., Jenoure, P., Engebretsen, L., Alonso, J. M., Bahr, R., Clough, A. ve diğerleri. (2009). The International Olympic Committee (IOC) consensus statement on periodic health evaluation of elite athletes. Br J Sports Med, 43, ss.631-643.
- Lockette, K. F. ve Keys, A. M. (1994). Conditioning with other physical disabilities in: Physical and health characteristics in conditioning with physical disabilities. USA: Human Kinetics.
- Magno e Silva, M. P., Morato, M. P., Bilzon, J. L., Duarte, E. (2013a). Sports injuries in Brazilian blind footballers. Int J Sports Med, 34, ss.239-243.
- Magno e Silva, M., Bilzon, J., Duarte, E., Gorla, J., Vital, R. (2013b). Sport injuries in elite paralympic swimmers with visual impairment. J Athl Train, 48, ss.493-498.
- Magno e Silva, M.P., Winckler, C., Costa, E.S.A.A., Bilzon, J., Duarte, E. (2013c). Sports injuries in paralympic track and field athletes with visual impairment. Med Sci Sports Exerc, 45, ss.908-913.
- Martínez, J. M. A. (1998). Motricidad, Autoconcepto e Integracion de Niños Ciegos. Editorial Universidad de Granada, Espana. (Alıntı: Constâncio J. L. L. (2010). The visually impaired: Involvement in physical activity and sport. www.efdeportes.com)
- Mir, M. (2004). Discapacidad visual. In: M. C. Jórdan (Ed), Atletismo Adaptado Para Personas Ciegas Y Deficientes Visuales ss.15-27. Barcelona: Editorial Paidotribo. (Alıntı: Constâncio, J. L. L. (2010). The visually impaired: Involvement in physical activity and sport. www.efdeportes.com) Moura e Castro, J. (1994). Estudo da influência da capacidade de resistência aeróbia na orientação e mobilidade do cego. Lisboa: Secretaria Nacional de Reabilitação. (Alıntı: Constâncio, J. L. L. (2010). The visually impaired: Involvement in physical activity and sport. www.efdeportes.com) Moura e Castro, J. A. (1993). Estudo da influência da capacidade de resistência aeróbica na orientação e mobilidade do cego. Espaço, 1 (2), 11-21. (Alıntı: Constâncio J. L. L. (2010). The visually impaired: Involvement in physical activity and sport. www.efdeportes.com)
- Özer, D. (2001). Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor. Nobel Yayınevi, Ankara.

- Ponchillia, P.E., Armbruster, J., & Wiebold, J., (2005). The national sports education camps project: Introducing sports skills to students with visual impairments through short-term specialized instruction. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, November, 685 – 695.
- Ponchillia, P.E., Strause, B., & Ponchilli, S. (2002). Athletes with visual impairments: Attributes and sports participation. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 96(4), 267-272.
- Rogow, S. M. (1988). *Helping the visually impaired child*. New York: Teachers College Press.
- Silva, M. A. (2000). Reabilitação, educação especial e atividade física. In: *A recreação e Lazer da População com Necessidades Especiais*. Actas do Seminário, Porto: Faculdade de Ciências do Deporto e Educação Física.
- Sorensen, M. (1999). Physical activity for individuals with disabilities: Sensory impairments and psychosocial problems. In F. G. Garcia (Ed.), *La Psicología Del Reporte En España Al Final Del Milenio* [Report on Psychology in Spain at the end of the Millennium]. Las Palmas, Spain: Publications Service, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.
- Talmachev, R. A. (2003). Present-day sports activities among the blind and persons with poor vision in different countries of the world. *Vestn Oftalmol.*, 119(1), ss.43-61.
- Telford, C. W. ve Sawrey, J. M. (1988). *O indivíduo exepcional*. Rio de Janeiro: Guanabara. (Alıntı: Constâncio, J. L. L. (2010). The visually impaired: Involvement in physical activity and sport. www.efdeportes.com)
- Usta, H. (1992). *Bedensel Özürlü Olmanın Sebepleri*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Ürgüp, S., Aslan, C.S., Karakollukçu, M. (2008). The Effects of body composition characteristics of men goalball players on their tournament achievement. 10th International Sports Science Congress: October 23-25 2008- Bolu: Proceedings, ss.723-725.
- Velásquez, M. y Gómez, D. (2015). *Proceso de desarrollo, implementación y proyección del goalball en Colombia*, p. 18.
- <http://en.paralympic.beijing2008.cn/>
- http://www.paralympic.org/release/Main_Sections_Menu/index.html
- http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/other_sports/disability_sport/default.stm
- http://www.bbc.co.uk/blogs/olympics/2008/07/remembering_joan_scruton.html
- <http://www.toof.org.tr>
- <http://www.tsd.org.tr/>

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Bank pozisyonu	: Ellerin ve dizlerin yerde olduğu durumu ifade eder
Çapraz	: Yan
Defansif	: Savunma ağırlıklı
Fonksiyon	: İşlev
Kavis	: Eğim
Komut	: Bir işin yapılmasını bildirme
Koordinasyon	: Çoklu beceri
Mola	: Ara-Dinlenme
Motorik Özellik	: Var olan yetenek
Obje	: Nesne
Oryantasyon	: Uyum
Paralel	: Aynı yönde
Play	: Başlamak
Pozisyon	: Bir nesnenin, bir şeyin, bir kimsenin vb. bir yerde bulunuş durumu
Strateji	: Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için belirlenen yol ve uygulanan yöntem
Tıbbi	: Sağlıkla ilgili

ŞEKİLLER

Şekil. 1-2. Goalball saha ölçüleri	20
Şekil. 3-4. Goalball kalesi	21
Şekil. 5. Goalball topu.....	22
Şekil. 6. Yer bulma çalışması.....	42
Şekil. 7. Topsuz çalışmalar	44
Şekil. 8. Toplu çalışmalar.....	46
Şekil. 9. Savunma alanı pozisyonları	49
Şekil. 10. Şut Çalışması.....	51